

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Forensische zorg in getal

2007-2011

Mei 2012

Colofon

Directie Afdeling	Directie Bestuursondersteuning Analyse, Strategie & Kennis
Afzendgegevens	Schedeldoekshaven 101 2511 EM Den Haag Postbus 30132 2500 GC Den Haag www.dji.nl
Contactpersoon	Nol van Gemmert
Auteurs	Nol van Gemmert, Cyril van Schijndel i.s.m. Dick van Loenen en Lucienne Casanova

Voorwoord

Deze publicatie *Forensische Zorg in getal 2007-2011* geeft in kort bestek inzicht in de wereld van de forensische zorg in strafrechtelijk kader en is bedoeld voor personen werkzaam in het veld van de forensische zorg, beleidsmakers, onderzoekers en andere geïnteresseerden. Deze publicatie *Forensische Zorg in getal* bevat informatie over de forensische zorg die in de periode 2007-2011 is verleend.

De forensische zorg in een strafrechtelijk kader betreft -naast de tbs- alle geestelijke gezondheidszorg (waaronder verslavingszorg) en verstandelijk gehandicaptenzorg aan volwassenen met een strafrechtelijke titel (die voorheen door de AWBZ en ZVW gefinancierd werden). Het gaat dus ook om de inkoop van zorg voor justitiabelen die op een bijzondere zorgplaats verblijven binnen het gevangeniswezen, en de justitiabelen die buiten het gevangeniswezen zorg nodig hebben. Naast informatie over de tbs wordt in deze publicatie daarom eveneens aandacht besteed aan de inkoop van zorg voor de andere groepen met een strafrechtelijke titel.

Deze publicatie is één van de vier rapporten met kwantitatieve informatie over de justitiabelen die in de periode 2007-2011 onder de verantwoordelijkheid vallen van de vier organisatieonderdelen van de Dienst Justitiële inrichtingen. Naast de Directie Forensische Zorg zijn dit de Directie Justitiële Jeugdinstellingen, de Directie Bijzondere Voorzieningen (vreemdelingenbewaring) en de Directie Gevangeniswezen. Alle publicaties zijn ook te vinden op internet: www.dji.nl.

Dienst Justitiële Inrichtingen, Directie Bestuursondersteuning, Afdeling Analyse, Strategie en Kennis

Jacqueline Kuyvenhoven
Hoofd ASK

Inhoud

Colofon 3

Voorwoord 5

1	Inleiding 9
1.1	Opdracht van de Directie Forensische Zorg 9
1.2	Wettelijk kader TBS 9
1.3	Leeswijzer 10
2	Instroom in de tbs 11
2.1	Tbs met bevel tot verpleging 11
2.1.1	Delictcomponent bij TBS met bevel tot verpleging 12
2.1.3	Combinatie gevangenisstraf en TBS met bevel tot verpleging 15
2.2	Tbs met voorwaarden 15
2.2.1	Combinatie gevangenisstraf en TBS met voorwaarden 17
2.3	Tbs-passanten 17
3	Het intra- en transmurale verblijf in de tbs 21
3.1	Capaciteit, bezetting en personen aanwezig geweest 21
3.2	Populatie naar persoonskenmerken 23
3.3	Ontvluchtingen en ongeoorloofde afwezigheid tbs met verpleging 24
3.4	Verlof 25
4	Uitstroom uit de intra- en transmurale bezetting en de tbs 29
4.1	Verblijfsduur tbs 29
4.2	Proefverlof 29
4.3	Voorwaardelijke beëindiging 31
4.4	Aantal beëindigingen TBS met bevel tot verpleging 32
5	Inkoopplaatsen forensische zorg 35
5.1	Ingekochte en gerealiseerde plaatsen zorgaanbieders 35
5.2	Instroom PPC 38
5.3	Persoonskenmerken bezetting PPC 38
Bijlage 1	Begrippenlijst 41
Bijlage 2	Stroomschema forensisch psychiatrisch circuit 47
Bijlage 3	Terugval onder ex-terbeschikkinggestelden WODC 51

1 Inleiding

1.1 Opdracht van de Directie Forensische Zorg

De Directie Forensische Zorg (DForZo), als opvolger van de sectordirectie TBS, houdt zich bezig met kwaliteitsontwikkeling, inkoop, plaatsing en financiering van alle forensische zorg in een strafrechtelijk kader. Het gaat hierbij om (naast de tbs) alle geestelijke gezondheidszorg en verstandelijk gehandicaptenzorg aan volwassenen met een strafrechtelijke titel. Hiermee is het terrein van deze directie aanzienlijk uitgebreid. Naast informatie over de tbs zal in deze publicatie aandacht worden besteed aan de inkoop van zorg voor de andere groepen met een strafrechtelijke titel.

1.2 Wettelijk kader TBS

Tbs betekent terbeschikkingstelling. Een rechter kan alleen tbs opleggen, als er op het delict een minimumstraf van vier jaar staat en er is aangetoond dat iemand (deels) ontoerekeningsvatbaar is. Vaak is er dan sprake van een persoonlijkheidsstoornis en/of ernstige psychische stoornis.

Het doel van de maatregel is bescherming van de samenleving tegen onaanvaardbare recidiverisico's: op korte termijn door de persoon in te sluiten en op langere termijn door de persoon te behandelen.

Er bestaan twee vormen van tbs: *tbs met bevel tot verpleging* en *tbs met voorwaarden*.

Tbs met bevel tot verpleging is een ingrijpende maatregel in ons strafrecht. De maatregel is bedoeld voor iemand, aan wie het misdrijf niet (volledig) kan worden toegerekend, omdat hij of zij lijdt aan een persoonlijkheidsstoornis en/of een ernstige psychische stoornis, en bij wie de stoornis heeft bijgedragen aan het plegen van het delict. In 2011 werd deze maatregel door de rechter 100 maal opgelegd. Tbs met bevel tot verpleging wordt opgelegd voor twee jaar en kan in de regel telkens worden verlengd met één of twee jaar. De rechter zal de tbs-maatregel verlengen als hij dat noodzakelijk acht, op advies van de behandelaars, wegens het verwachte gevaar van ernstige recidive (zie voor nadere begripsomschrijvingen de bijlage).

Indien het delict de tbs-gestelde wel gedeeltelijk kan worden toegerekend kan de rechter hem of haar voor dat deel een gevangenisstraf opleggen. In de praktijk worden dat 'combinatievonnissen' genoemd. Na het uitzitten van de gevangenisstraf wordt de tbs-gestelde in beginsel opgenomen in een Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC).

De andere vorm van tbs is *tbs met voorwaarden*. Een tbs met voorwaarden houdt in dat de veroordeelde onder voorwaarden vrijkomt. Zo'n voorwaarde kan zijn dat hij of zij zich laat behandelen in een algemeen psychiatrisch ziekenhuis. De reclassering begeleidt in dat geval de tbs-gestelde en ziet erop toe dat hij of zij zich aan de gestelde voorwaarden houdt. Als hij of zij zich daar niet aan houdt, kan de rechter op vordering van het Openbaar Ministerie de tbs met voorwaarden alsnog omzetten in tbs met bevel tot verpleging. In 2011 werd de maatregel tbs met voorwaarden door de rechter 50 maal opgelegd.

In de regel start de tbs-maatregel (met bevel tot verpleging) nadat de tbs-gestelde een gevangenisstraf heeft ondergaan. Indien het strafbaar feit in het geheel niet kan worden toegerekend aan de verdachte ziet de rechter af van het opleggen van een straf. Ook in die situatie verblijft de tbs-gestelde in een penitentiaire inrichting tot het moment van plaatsing in een FPC.

Naast de tbs-maatregel wordt aandacht besteed aan forensische zorg in strafrechtelijk kader. Het betreft de inkoop van zorg voor gedetineerden die op een bijzondere zorgplaats verblijven binnen het gevangeniswezen, maar ook gedetineerden die buiten het gevangeniswezen zorg nodig hebben. Specifieke aandacht zal worden besteed aan de Penitentiaire Psychiatrische Centra (PPC's). Het gaat hier om de bij de sector Gevangeniswezen ingekochte plaatsen, waar bijzondere zorg wordt verleend.

Per hoofdstuk zal een korte beschrijving worden gegeven. De cijfermatige gegevens zijn gebaseerd op MITS, het geautomatiseerde registratiesysteem van de FPC's en RePad ten behoeve van de inkoop van zorgplaatsen. Informatie over de PPC's is afkomstig uit TULP-GW.

1.3 Leeswijzer

In de hierna volgende hoofdstukken komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Hoofdstuk 2 gaat in op de instroom van TBS met bevel tot verpleging en TBS met voorwaarden. Ook de delictcomponenten, de combinatiestrafpen gevangenisstraf en tbs en tbs-passanten komt aan bod.
- Hoofdstuk 3 beschrijft het intra- en transmurale verblijf in de tbs. Het gaat dieper in op capaciteit, bezetting en de persoonskenmerken van de populatie. Daarnaast wordt ingegaan op voorgekomen incidenten en het verlof.
- Hoofdstuk 4 beschrijft de uitstroom naar de verblijfsduur, het proefverlof, de Voorwaardelijke beëindiging en het aantal beëindigingen TBS met tot verpleging.
- Het laatste hoofdstuk gaat in op de ingekochte en gerealiseerde plaatsen bij zorgaanbieders, de instroom bij de PPC en de persoonskenmerken van diegene die op de PPC zitten.

De publicatie bevat drie bijlagen:

- Bijlage 1 geeft een lijst met definities van de gebruikte begrippen in deze publicatie.
- Bijlage 2 bevat een stroomschema van het forensisch psychiatrisch circuit
- Bijlage 3 is een factsheet van het WODC m.b.t. de terugval onder ex-terbeschikkinggestelden.

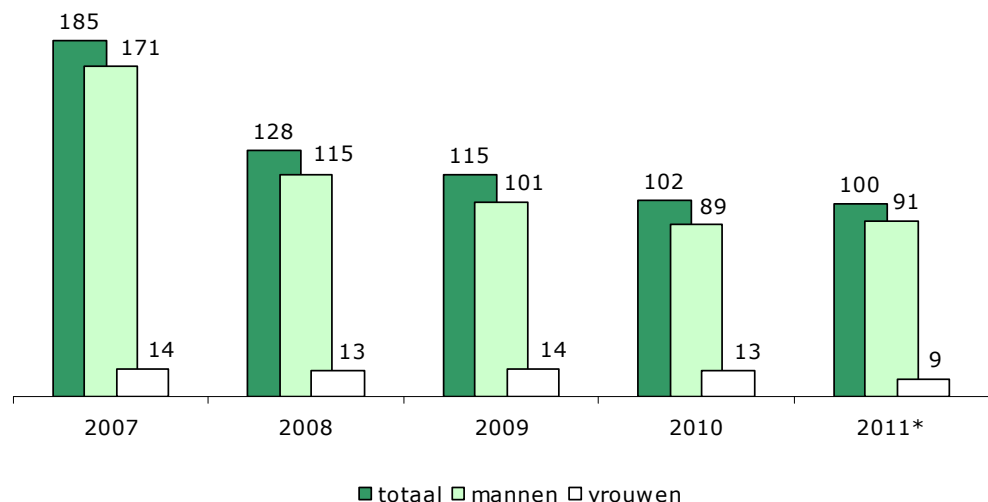
2 Instroom in de tbs

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het jaarlijkse aantal opleggingen van tbs met bevel tot verpleging en tbs met voorwaarden. Het aantal tbs-gestelden dat in een penitentiaire inrichting wacht op opname in een FPC (de zogenaamde 'tbs-passanten') en hun wachttijden vormen het slotstuk van dit hoofdstuk.

2.1 Tbs met bevel tot verpleging

Terbeschikkingstelling (tbs) is een maatregel die de rechter kan opleggen voor een misdrijf, waar minimaal vier jaar gevangenisstraf op staat of voor enkele specifiek in het wetboek van strafrecht genoemde delicten. Voorwaarde is dat de rechter ervan overtuigd is dat de verdachte ten tijde van het delict leed aan een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens. De tbs met bevel tot verpleging kan worden opgesplitst naar de duur van de maatregel: gemaximeerde tbs en gewone tbs. Laatstgenoemde kan telkens worden verlengd. De gemaximeerde tbs mag maar één keer worden verlengd en kan maximaal vier jaar duren. In onderstaande tabellen maakt de gemaximeerde tbs onderdeel uit van het totaal aantal opleggingen. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan het delict, de combinatie van tbs en gevangenisstraf en de leeftijd.

Grafiek 2.1 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging 2007-2011, naar geslacht

* Het daadwerkelijke aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging over 2011 kan de komende maanden nog toenemen in verband met het zogenaamde 'na-ijleffect' (zie begrippenlijst). Zo bleek het aantal over 2010 (zie TBS in getal 2006-2010) achteraf toegenomen van 94 tot 102.

Ten opzichte van 2007 is het aantal opleggingen met bevel tot verpleging over 2011 bijna gehalveerd. Het WODC heeft in 2011 onderzoek naar de daling verricht (Daling opleggingen tbs met dwangverpleging, januari 2011). De daling lijkt een gecombineerd effect van:

- Het afnemende aantal delicten met een bovengemiddelde kans op tbs

(o.a. ernstige geweldsdelicten, seksuele geweldsdelicten).

- Het toenemend aantal verdachten dat niet meewerkt aan een Pro Justitia onderzoek (PJ-onderzoek).
- Het minder vaak adviseren van tbs in Pro Justitia-rapportages.
- Het mogelijk vaker kiezen voor de Psychiatrisch Ziekenhuis-maatregel (PZ-maatregel) in plaats van de tbs-maatregel.

Tabel 2.1 Leeftijd tijdens het onherroepelijk worden van het vonnis tbs met bevel tot verpleging 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Gemiddeld	34	35	36	35	36
Mediaan	33	33	34	33	35

De gemiddelde leeftijd is de afgelopen jaren redelijk stabiel gebleven.

Tabel 2.2 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging 2007-2011, naar differentiatie

	2007	2008	2009	2010	2011
Tbs met bevel tot verpleging	177	116	105	92	97
Gemaximeerde tbs	3	2	4	3	-
Tbs met voorwaarden omgezet in tbs met bevel tot verpleging	5	10	6	7	3
Totaal	185	128	115	102	100

In 2011 zijn drie opleggingen van *tbs met voorwaarden* omgezet naar *tbs met bevel tot verpleging*. De opleggingen drukken op het jaar waarin de tbs met voorwaarden is opgelegd. Dit betekent tevens dat bij de volgende publicatie het (totaal) aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging over de afgelopen jaren kan wijzigen. Naarmate de tijdspanne tussen het jaar waarin de tbs met voorwaarden is opgelegd en het moment van meten langer wordt, neemt het risico op mislukken (en daarmee een omzetting naar tbs met bevel tot verpleging) toe.

2.1.1 Delictcomponent bij TBS met bevel tot verpleging

Onderstaand wordt ingegaan op verschillende componenten die deel uit (kunnen) maken van het delict. In geval van meer dan één delict is het geheel van delicten beoordeeld. Naast bijvoorbeeld een seksueel delict kan de persoon ook een vermogensdelict zonder geweld hebben gepleegd. Er is dus niet gekozen voor alleen het zwaarste delict wanneer er sprake is van meerdere delicten.

Tabel 2.3 Geweldscomponent bij tbs-delict 2007-2011 (o.b.v. het aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging), in procenten

	2007	2008	2009	2010	2011
Afwezig	8%	5%	4%	4%	3%
Aanwezig	92%	95%	96%	96%	97%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aandeel waarbij géén sprake is van een geweldsaspect is zeer laag.

Tabel 2.4 Seksuele component bij tbs-delict 2007-2011 (o.b.v. het aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging), in procenten

	2007	2008	2009	2010	2011
Afwezig	74%	64%	70%	66%	69%
Aanwezig	26%	36%	30%	34%	31%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aantal delicten met een seksuele component blijft de afgelopen jaren redelijk stabiel. Van dit aandeel heeft circa 45% een pedoseksueel delict gepleegd.

Tabel 2.5 Vermogenscomponent bij tbs-delict 2007-2011 (o.b.v. het aantal opleggingen), in procenten

	2007	2008	2009	2010	2011
Afwezig	79%	85%	83%	87%	78%
Aanwezig	21%	15%	17%	13%	22%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aandeel tbs-delicten met een vermogenscomponent is het afgelopen jaar gestegen.

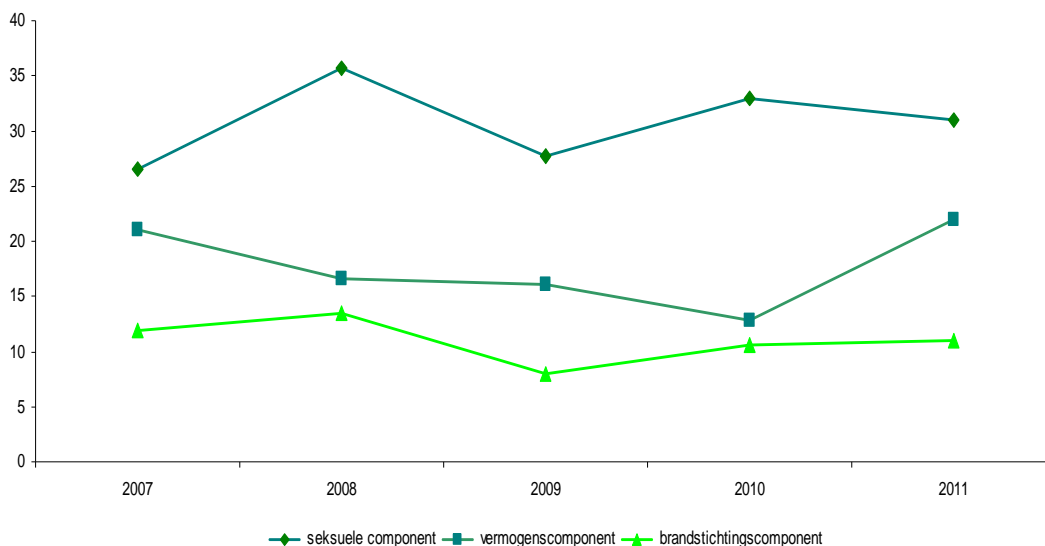
Tabel 2.6 Component brandstichting bij tbs-delict 2007-2011 (o.b.v. het aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging), in procenten

	2007	2008	2009	2010	2011
Afwezig	88%	87%	92%	89%	89%
Aanwezig	12%	13%	8%	11%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

De component brandstichting kent een stabiel verloop van gemiddeld zo'n 11%.

In grafiek 2.2 is de component geweld niet meegenomen in verband met het zeer hoge percentage (variërend tussen de 92 en 97 procent).

Grafiek 2.2 Tbs-delict met een seksuele, vermogens en/of brandstichting component, 2007-2011 (o.b.v. het aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging), in procenten

2.1.2 IQ en stoornis bij TBS met bevel tot verpleging

Tabel 2.7 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging naar IQ van de tbs-gestelde 2007-2011, in procenten

	2007	2008	2009	2010	2011
<80	18%	16%	27%	25%	25%
>=80	80%	76%	70%	75%	75%
Onbekend	2%	8%	3%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aandeel tbs-gestelden met een IQ minder dan 80 punten (zwakbegaafd) bedraagt circa een vierde van het jaarlijks aantal opleggingen. Uit eerder onderzoek (Brand en Van Gemmert 2009) blijkt dat deze populatie mede als gevolg van het beperkte cognitieve vermogen een langere verblijfsduur in de tbs kent. Daarnaast blijkt ook het vinden van een juiste uitstroomvoorziening moeilijker.

Tabel 2.8 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging naar stoornis van de tbs-gestelde 2007-2011, in procenten

	2007	2008	2009	2010	2011
Persoonlijkheidsstoornis	72%	71%	61%	65%	65%
Psychotisch	28%	29%	37%	34%	35%
Onbekend	0%	2%	2%	1%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

In 2011 is bij 35% van de populatie de stoornis geclassificeerd als psychotische stoornis. In de verslagperiode schommelt dit percentage tussen de 28 en 37%. Bij de overige populatie (circa 70%) betreft het een persoonlijkheidsstoornis, zoals borderline of een antisociale persoonlijkheidsstoornis. Opgemerkt moet worden dat het een hoofdategorisering betreft tussen of psychotisch of een persoonlijkheids-

stoornis. De aanwezigheid van andere stoornissen (zoals verslavingsproblematiek) blijft buiten beschouwing.

2.1.3 Combinatie gevangenisstraf en TBS met bevel tot verpleging

Tabel 2.9 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met bevel tot verpleging is opgelegd over 2007-2011, in absolute aantallen

Differentiatie	2007	2008	2009	2010	2011
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	21	22	19	14	17
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	29	18	28	22	13
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	49	17	18	25	16
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	31	30	23	11	17
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	16	14	10	10	10
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 6jr	30	14	8	12	16
Tbs i.c.m. gev.straf > 6jr	9	13	9	8	11
Totaal	185	128	115	102	100

* Dat wil zeggen dat er geen gevangenisstraf, naast de tbs-maatregel, is opgelegd. (i.c.m. is in combinatie met)

In 2011 is het absolute aantal combinatiestrafen van zowel de categorie 'gev. straffen 1 t/m 2 jaar' en 'gev. straffen groter dan 3 t/m 6 jaar' gestegen.

Tabel 2.10 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met bevel tot verpleging is opgelegd over 2007-2011, in procenten

Differentiatie	2007	2008	2009	2010	2011
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	11%	17%	17%	14%	17%
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	16%	14%	23%	21%	13%
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	26%	13%	16%	24%	16%
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	17%	24%	20%	11%	17%
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	9%	11%	9%	10%	10%
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 6jr	16%	11%	7%	12%	16%
Tbs i.c.m. gev.straf > 6jr	5%	10%	8%	8%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

* Dat wil zeggen dat er geen gevangenisstraf, naast de tbs-maatregel, is opgelegd. (i.c.m. is in combinatie met)

Het aantal opleggingen tbs in combinatie met een gevangenisstraf groter dan 1 jaar t/m 2 jaar, in combinatie met een straf groter dan 3 jaar t/m 6 jaar en groter dan 6 jaar zijn de afgelopen jaren procentueel toegenomen.

Pas na het bereiken van de v.i.-datum vindt overplaatsing naar een FPC plaats. Met andere woorden een tbs-gestelde die in 2011 naast tbs een gevangenisstraf krijgt opgelegd van zes jaar zal pas na 2015 in een FPC worden opgenomen.

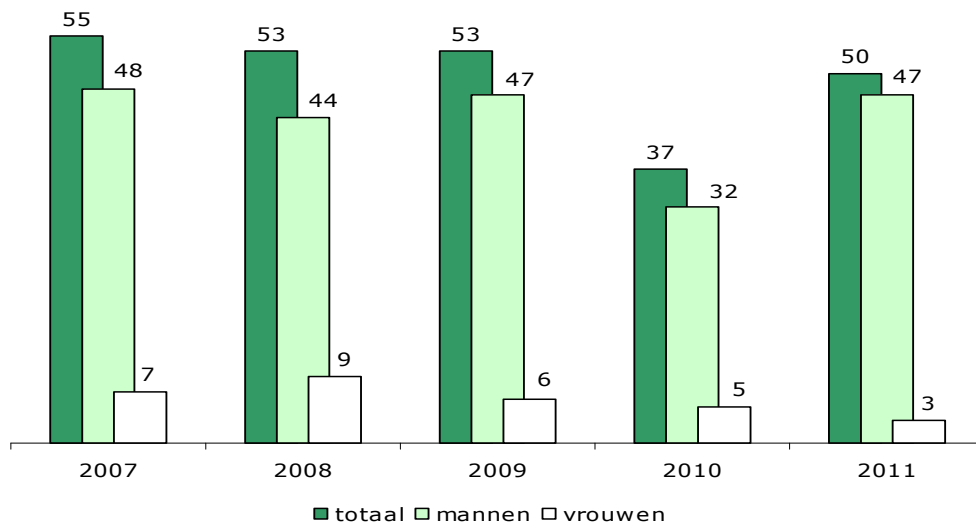
2.2 Tbs met voorwaarden

Een tbs met voorwaarden houdt in dat de veroordeelde zich aan bepaalde voorwaarden moet houden. Zo'n voorwaarde kan zijn dat hij zich laat behandelen in een algemeen psychiatrisch ziekenhuis of zich onderwerpt aan een ambulante behandeling. Deze modaliteit geeft de rechter de mogelijkheid binnen het kader van de tbs-maatregel af te wijken van het zwaarste middel dat hij tot zijn beschikking

heeft: tbs met bevel tot verpleging. De reclassering begeleidt de persoon en ziet erop toe dat hij zich aan de voorwaarden houdt. De rechter kan anders op vordering van het OM de tbs met voorwaarden alsnog omzetten in tbs met bevel tot verpleging.

Als gevolg van een wetwijziging (Staatsblad 2007, nr. 523, inwerkingtreding 1 januari 2008) is de maximale duur verhoogd van vier naar negen jaar. Voorts is de gevangenisstraf die kan worden opgelegd in combinatie met tbs met voorwaarden verhoogd van drie naar vijf jaar.

Grafiek 2.3 Aantal opleggingen tbs met voorwaarden 2007-2011

Het aantal opleggingen tbs met voorwaarden is het afgelopen jaar toegenomen tot nagenoeg het niveau zoals in de jaren vóór 2010 werd gemeten.

Tabel 2.11 Aantal opleggingen tbs met voorwaarden 2007-2011, naar differentiatie

Differentiatie	2007	2008	2009	2010	2011
Tbs met voorwaarden	50	43	47	30	47
Tbs met voorw. omgezet in tbs met bevel tot verpleging	5	10	6	7	3
Totaal	55	53	53	37	50

Van het aantal opleggingen blijkt dat na enige tijd een deel wordt omgezet in tbs met bevel tot verpleging. Over 2008 bedroeg dit 20% en over 2011 6%. Vanwege het na-ijleffect zijn de omzettingen over 2011 nog laag; de periode om te mislukken is nog beperkt. Als gevolg van de verlenging van de maximale duur van vier naar negen jaar zal –op termijn– het aandeel omzettingen (mislukkingen) van nieuwe opleggingen verder toenemen.

Tabel 2.12 Leeftijd tijdens het onherroepelijk worden van het vonnis tbs met voorwaarden 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Gemiddeld	35	36	37	36	34
Mediaan	35	33	36	33	32

De gemiddelde leeftijd is het afgelopen jaar afgenomen tot 34 en komt daarmee lager uit dan in voorgaande jaren werd gemeten. Ook de mediaan laat een daling zien.

2.2.1 *Combinatie gevangenisstraf en TBS met voorwaarden*

Tabel 2.13 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met voorwaarden is opgelegd over 2007-2011, in absolute aantallen

Differentiatie	2007	2008	2009	2010	2011
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	4	3	5	1	1
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	10	11	6	5	7
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	10	15	18	17	16
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	20	15	18	8	18
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	11	9	6	5	8
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 5jr	0	0	0	1	0
Totaal	55	53	53	37	50

* Dat wil zeggen dat er geen gevangenisstraf, naast de tbs-maatregel, is opgelegd.

In 2011 valt de absolute stijging van de combinatie tbs met voorwaarden en een straf groter dan 1 jaar t/m 2 jaar op.

Tabel 2.14 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met voorwaarden is opgelegd over 2007-2011, in procenten

Differentiatie	2007	2008	2009	2010	2011
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	7%	6%	10%	3%	2%
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	18%	21%	11%	14%	14%
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	18%	28%	34%	45%	32%
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	37%	28%	34%	21%	36%
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	20%	17%	11%	14%	16%
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 5jr	0%	0%	0%	3%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

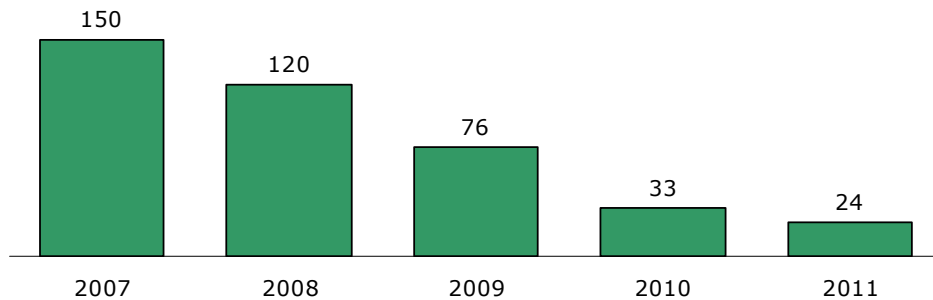
* Dat wil zeggen dat er geen gevangenisstraf, naast de tbs-maatregel, is opgelegd.

De categorie 'groter dan 1 jaar t/m 2 jaar' is zowel absoluut als procentueel gezien afgelopen jaar fors toegenomen.

2.3 **Tbs-passanten**

Onderstaand wordt ingegaan op het aantal tbs-passanten. Het gaat hierbij om justitiabelen van wie de tbs-termijn is aangevangen en die in een penitentiaire inrichting wachten op opname in een FPC.

Grafiek 2.4 Gemiddeld aantal tbs-passanten 2007-2011

Het betreft hier het gemiddelde van 12 maandscores.

De ontwikkeling van het aantal tbs-passanten heeft altijd sterk in de (beleidsmatige, politieke) belangstelling gestaan.

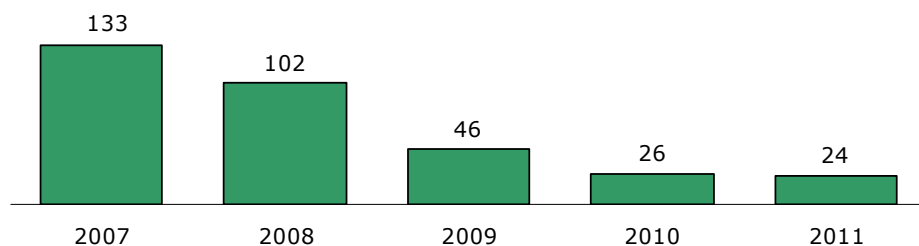
Als gevolg van de forse capaciteitsuitbreiding van de afgelopen jaren (zie grafiek 3.1) en het sterk afnemend aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging is het aantal passanten vanaf 2007 aanzienlijk afgenomen. Bij tbs-gestelden met ontslag van rechtsvervolging gaat de startdatum tbs direct lopen na het onherroepelijk worden van het vonnis. Ook bij voldoende capaciteit zijn er altijd tbs-passanten aanwezig, omdat het plaatsen in specifieke gevallen (procedureel) enige tijd kost.

In grafiek 2.5 wordt ingegaan op de totale duur van het wachten: vanaf 1^e dag passant tot de dag dat de passant in een FPC is geplaatst. Het jaar van plaatsen is in deze grafiek als invalshoek genomen.

Grafiek 2.5 Totale gemiddelde wachttijd tot plaatsing van alle tbs-passanten 2007-2011, in dagen

Als gevolg van de sterke capaciteitsuitbreiding is zowel het aantal tbs-passanten afgenomen als de totale gemiddelde wachttijd (1^e dag tbs-passant t/m laatste dag tbs-passant). Ten opzichte van 2009 is de duur meer dan gehalveerd.

Grafiek 2.6 Aantal tbs-passanten 2007-2011, ultimo jaar

Ten opzichte van ultimo 2010 is het aantal tbs-passanten in 2011 gedaald tot een aantal van 24. Tussen het aanvangen van de tbs-maatregel en het plaatsen in een FPC kan enige tijd verstrijken. Zo zijn tbs-gestelden met een ontslag van rechtsvervolging (zie tabel 2.8) direct op het moment van het onherroepelijk worden van het vonnis passant. Voorts komt het ook voor dat een tbs-gestelde zijn beroep intrekt waardoor de 'oude datum' de startdatum wordt. En soms wordt het dossier te laat vanuit het OM aan DJI overgedragen. Soms kan ook een specifieke zorgvraag aanleiding zijn dat er niet direct geplaatst kan worden (zoals verstandelijk beperkten). Het aantal passanten zal dus nooit op nul uitkomen.

Binnen DJI wordt na ontvangst het dossier intern beoordeeld en gecontroleerd of alle benodigde rapportages aanwezig zijn. Daarna wordt de persoon aangeboden aan een FPC die zelf voorts het dossier zal beoordelen en een intake zal verrichten.

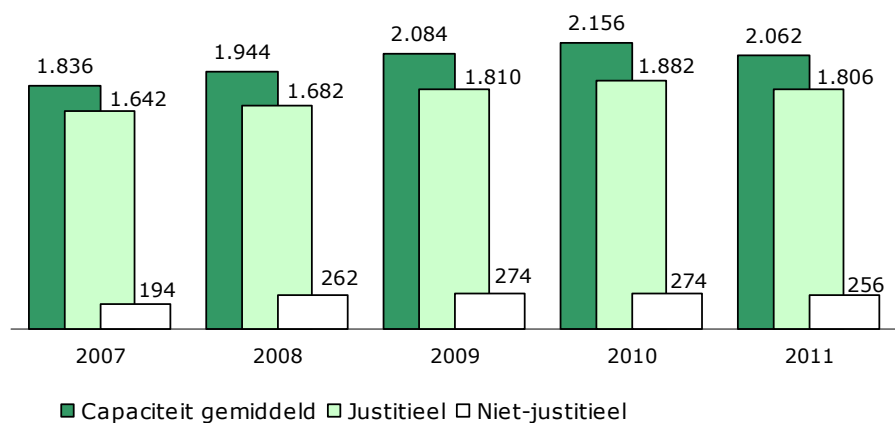
3 Het intra- en transmurale verblijf in de tbs

Dit hoofdstuk gaat in op de capaciteit (intra- en transmurale plaatsen) en de bezetting (aantal tbs-gestelden) van de tbs. Voorts wordt de populatie naar geslacht, leeftijd en geboorteland beschreven. Verder wordt ingegaan op het aantal ontvluchtelingen, ongeoorloofde afwezigheid en verlofmarges (zie ook begrippenlijst).

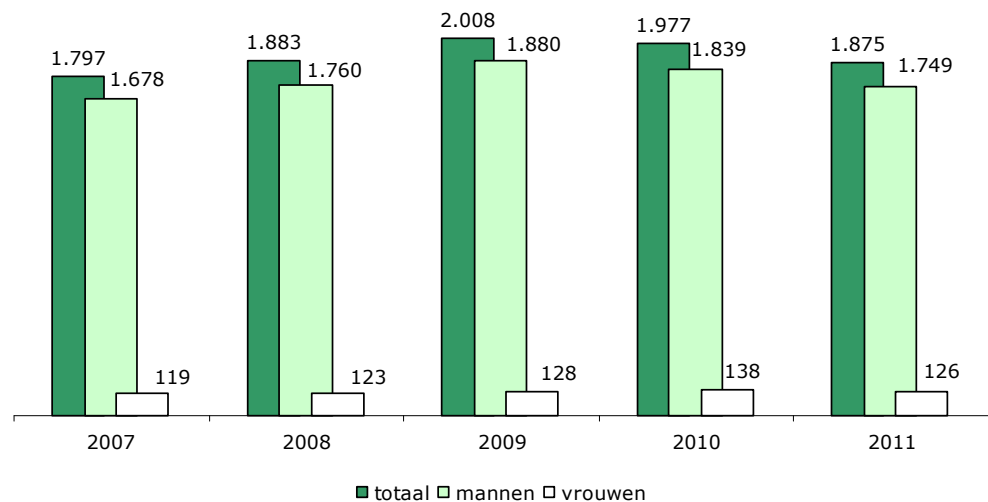
3.1 Capaciteit, bezetting en personen aanwezig geweest

De gerealiseerde capaciteit (zie begrippenlijst) is de afgelopen jaren sterk toegenomen van 1.836 in 2007 tot 2.062 in 2011. Dankzij de capaciteitsuitbreidingen is het aantal tbs-passanten de afgelopen jaren aanzienlijk afgenomen.

Grafiek 3.1 Gemiddelde gerealiseerde capaciteit FPC 2007-2011

Grafiek 3.2 Bezetting FPC 2007-2011, ultimo september

Meting op peilmoment ultimo september van het betreffende jaar.

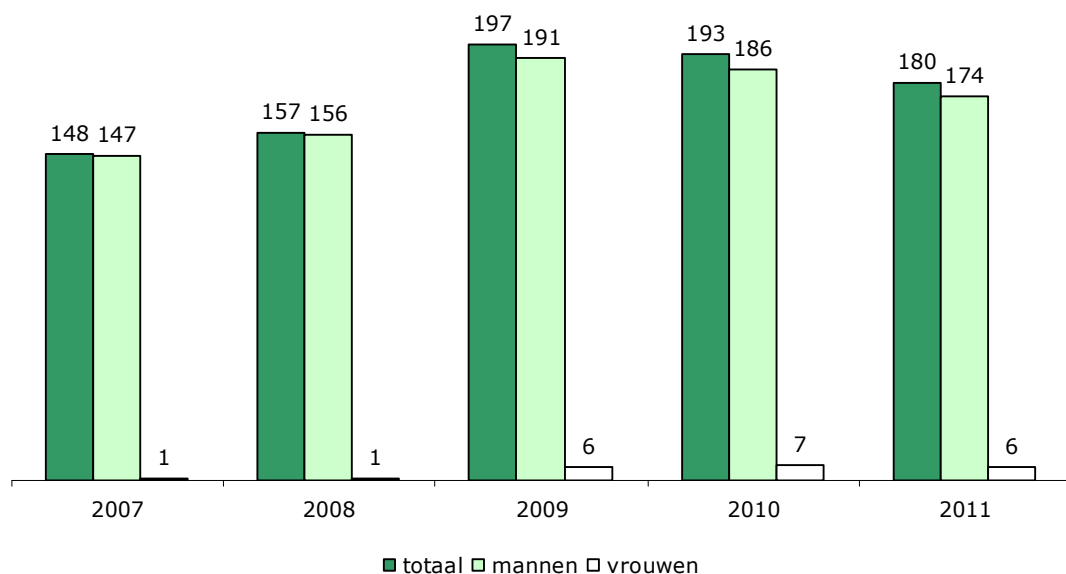
Ten opzichte van 2010 is de bezetting in 2011 met ruim 100 personen afgenomen. Als gevolg van een halvering van het aantal tbs-opleggingen met bevel tot verpleging over de afgelopen jaren neemt ook de bezetting geleidelijk af. Indien de tbs-behandeling niet resulteert in een resocialisatie, dan is de kans groot dat een tbs-gestelde als 'blijvend-delictgevaarlijk' wordt gekwalificeerd en op een longstay-afdeling zal worden geplaatst waar hij niet meer wordt behandeld gericht op resocialisatie. De capaciteit voor de longstay en bezetting ervan is gedurende de verslagperiode opgelopen van 176 in 2007 tot 202 in 2011. Plaatsing op een longstay-afdeling geschiedt pas nadat meerdere behandelopogingen niet het gewenste effect hebben gehad.

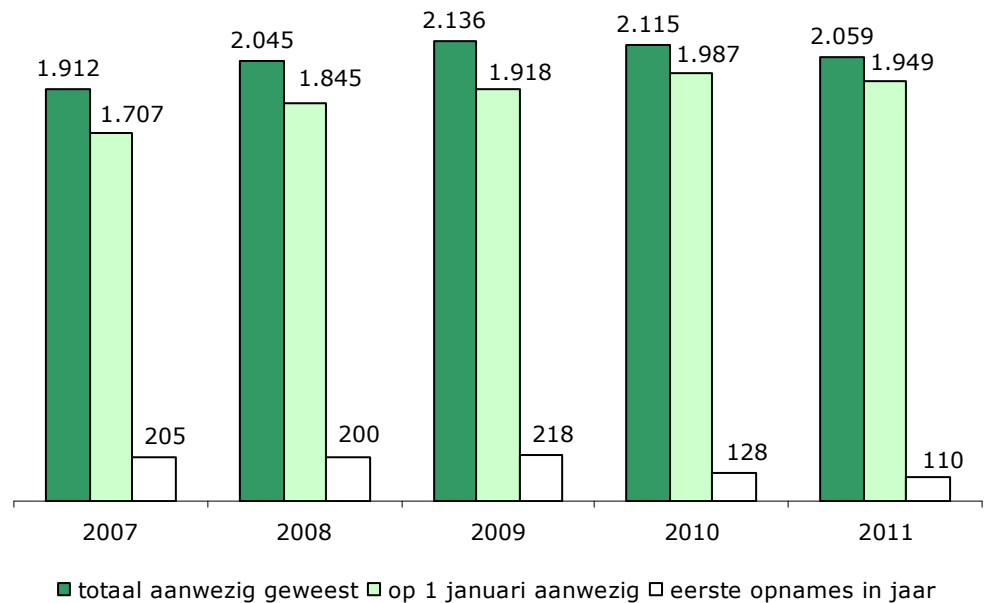
Doorgaans duurt een periode van behandelopogingen ongeveer zes jaar alvorens tot plaatsing op een longstay-afdeling wordt overgegaan. Dit verklaart waarom de behoefte aan longstay capaciteit opliep terwijl het aantal tbs-gestelden afgelopen jaren afnam. In 2009 is het beleidskader longstay forensische zorg in werking getreden. Het beleidseffect, een daling van de longstay bezetting door een betere doorstroom naar de reguliere GGz en naar tbs-behandelafdeling, wordt zichtbaar vanaf 2011.

Tabel 3.1 Longstay capaciteit 2007-2011

Jaar	Longstay capaciteit
2007	176
2008	186
2009	182
2010	202
2011	202

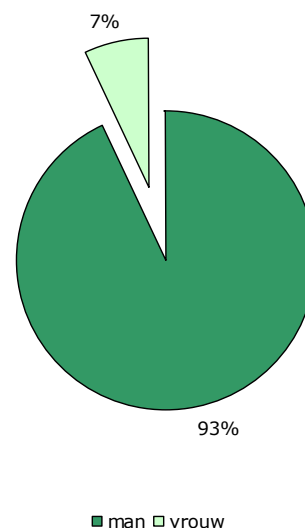
Grafiek 3.3 Bezetting longstay per geslacht, 2007-2011, ultimo september

Grafiek 3.4 Personen aanwezig geweest in FPC per jaar 2007-2011

Het totaal aantal personen dat aanwezig is geweest in een FPC komt over 2011 bijna 60 personen lager uit dan over 2010 kon worden genoteerd. Het aantal eerste opnames is drastisch teruggelopen van 205 over 2007 tot 110 over 2011. Deze sterke afname van het aantal eerste opnames wordt primair veroorzaakt door de sterke afname (halvering) van het aantal tbs-opleggingen. Het aantal tbs-gestelden dat 'in de pijplijn' (tbs-gestelden met een combinatievonnis die nog hun straf uitzitten) zit, neemt daardoor aanzienlijk af.

3.2 Populatie naar persoonskenmerken

Grafiek 3.5 Justitiabelen in een FPC naar geslacht, ultimo september 2011, in procenten

De afgelopen jaren varieerde het aandeel vrouwen in de populatie nauwelijks.

Tabel 3.2 Geboorteland justitiabelen in FPC 2007-2011, ultimo september

	2007	2008	2009	2010	2011
Nederland	72%	73%	73%	73%	72%
Suriname	7%	6%	7%	6%	7%
Nederlandse Antillen	5%	5%	6%	6%	6%
Marokko	4%	4%	4%	4%	4%
Turkije	2%	2%	2%	2%	2%
Somalië	1%	1%	1%	1%	1%
België	1%	0%	0%	1%	1%
Duitsland	1%	0%	1%	1%	1%
Subtotaal	93%	91%	94%	94%	94%
Overig	7%	9%	6%	6%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Ten aanzien van het geboorteland van de tbs-gestelde kunnen we vaststellen dat het beeld al jaren vrij stabiel is: ruim 70% heeft Nederland als geboorteland en ook het aandeel van de belangrijkste andere landen blijft ongeveer gelijk.

Tabel 3.3 Leeftijd tbs-gestelde 2007-2011, ultimo september

	2007	2008	2009	2010	2011
T/m 19 jaar	0%	0%	0%	0%	0%
20 t/m 29 jaar	18%	16%	14%	14%	13%
30 t/m 39 jaar	37%	36%	36%	33%	33%
40 t/m 49 jaar	29%	30%	32%	33%	33%
50 t/m 59 jaar	13%	14%	14%	14%	16%
60 jaar en ouder	3%	4%	4%	5%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
Leeftijd					
Gemiddelde	39	40	41	41	41
Mediaan	38	40	40	40	40

De gemiddelde leeftijd van de tbs-gestelde is de afgelopen jaren iets toegenomen van 39 over 2006 tot 41 over 2010. Het aandeel van de klasse '60 jaar en ouder' neemt de afgelopen jaren procentueel iets toe.

3.3 Ontvluchtingen en ongeoorloofde afwezigheid tbs met verpleging

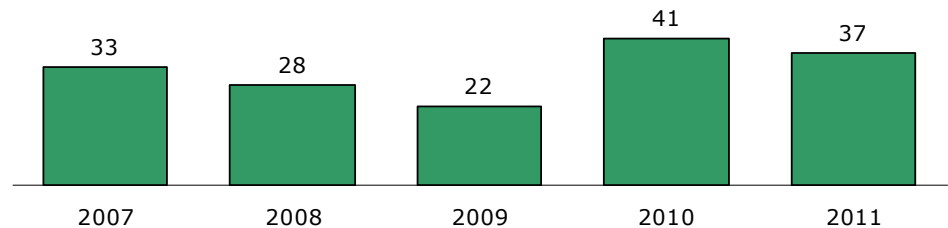
Een ontvluchting is een ontsnapping uit een FPC vanuit het beveiligde inrichtingsgebouw of vanaf het beveiligde FPC-terrein. Ongeoorloofde afwezigheid betreft het onttrekken aan toezicht vanaf het FPC-terrein buiten de externe beveiligingsring. Ook onttrekkingen aan toezicht tijdens verblijf buiten de FPC en het niet terugkeren van toegestaan tijdelijk verblijf buiten de FPC zijn vormen van ongeoorloofde afwezigheid.

Tabel 3.4 Ontvluchtingen uit FPC 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Ontvluchtingen	0	1	0	1	0

De afgelopen jaren zijn twee tbs-gestelden ontvlucht.

Grafiek 3.6 Ongeoorloofde afwezigheid 2007-2011

Het aantal gevallen van ongeoorloofde afwezigheid is van 2010 op 2011 licht gedaald. Het overgrote deel van de gevallen betrof in 2011 kortdurende ongeoorloofde afwezigheid uit onbegeleid-, transmuraal- of proefverlof, en betreft daarmee dus het te laat terugkomen van verlof, of niet aanwezig zijn op de juiste plaats.

Sinds 1 januari 2011 is artikel 17 van de Verlofregeling TBS gewijzigd. Aan tbs-gestelden die ongeoorloofd afwezig zijn wordt één jaar geen verlof verleend, tenzij zwaarwegende persoonlijke omstandigheden zich daartegen verzetten. In 2011 is de machtiging bij 17 tbs-gestelden ingetrokken voor één jaar in verband met een ongeoorloofde afwezigheid of een strafbaar feit.

3.4 Verlof

Verlof vormt een belangrijke stap op weg naar resocialisatie; de terugkeer van de tbs-gestelde in de samenleving. Sinds 1 januari 2008 toetst het Adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT) alle door de FPC's ingediende aanvragen van verlof van tbs-gestelden. Het gaat daarbij om vier soorten van verlof: begeleid verlof, onbegeleid verlof, transmuraal verlof en proefverlof. Onderstaand wordt ingegaan op de eerste drie vormen van verlof. In hoofdstuk vier wordt apart aandacht besteed aan het proefverlof.

1 (beveiligd) Begeleid verlof: in principe met een of twee begeleider(s). Met het oog op maatschappelijke veiligheid, begint het begeleide verlof doorgaans met een beveiligde fase. De beveiligde fase bestaat minimaal uit vijf verloven. Begeleid verlof is normaliter eendaags.

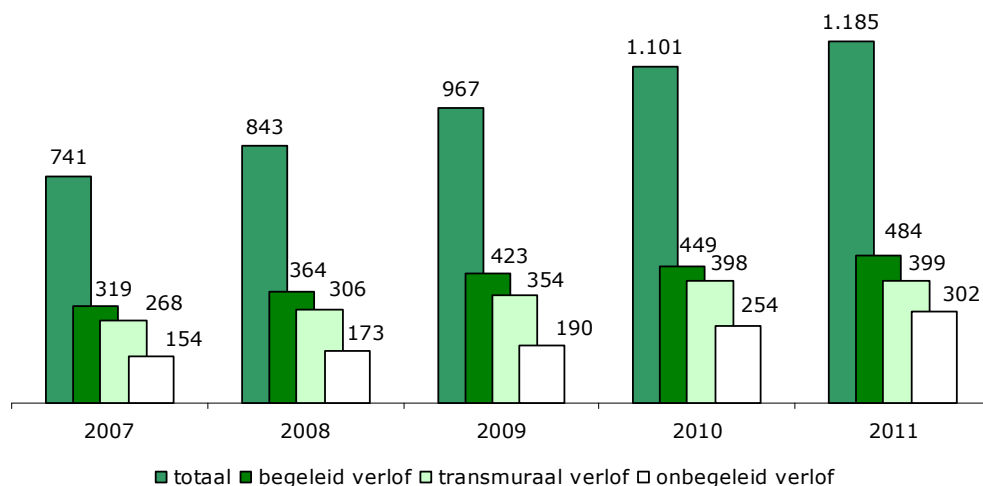
2 Onbegeleid verlof: het onbegeleide verlof kan zowel eendaags als meerdaags zijn, met een maximum van zes overnachtingen buiten de FPC. Dit kan bijvoorbeeld zijn voor het volgen van een cursus of uitvoeren van werk.

3 Transmuraal verlof: bij transmuraal verlof is sprake van een meerdaags verblijf in de samenleving buiten de beveiligde zone van de FPC. Dit kan plaatsvinden in een eigen voorziening van de FPC, maar ook bij een ketenpartner in de GGz. Er vindt een intensieve begeleiding plaats.

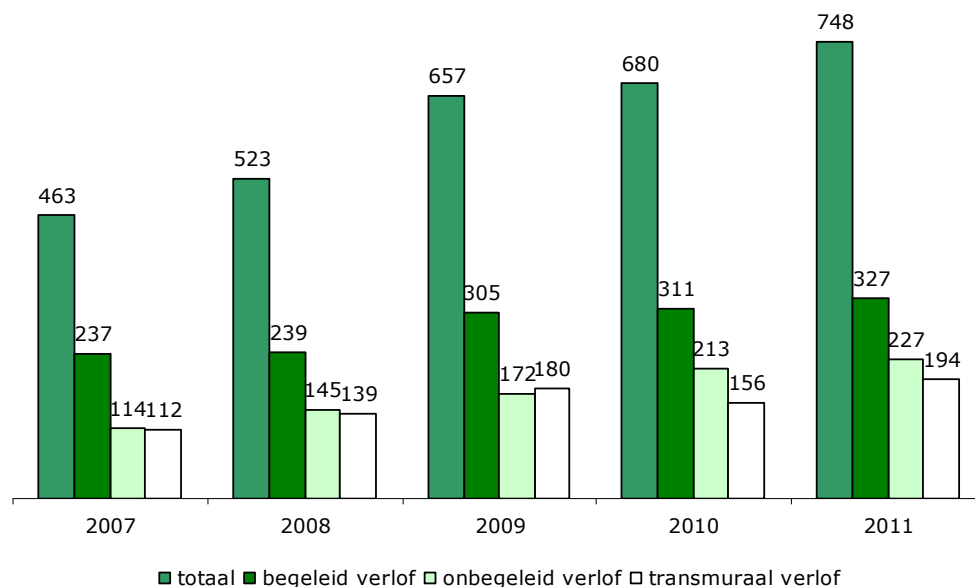
Voor elke tbs-gestelde kan een *machtiging verlof* worden aangevraagd, met uitzondering van bijvoorbeeld tbs-gestelden die bij een combinatievonnis (tbs & gevangenisstraf) nog niet de v.i.-termijn hebben bereikt. Ook aan ongewenst verklaarde vreemdelingen wordt geen verlof verleend.

Een machtiging verlof wordt verleend voor de duur van één jaar. Een machtiging wordt bij een positieve evaluatie na de duur van een jaar opnieuw aangevraagd. Onderstaand wordt ingegaan op het gemiddeld aantal geregistreeerde verlofmarges, gestarte verlofmarges en ingetrokken verlofmarges.

Grafiek 3.7 Gemiddeld aantal geregistreeerde verlofmarges 2007-2011 (gemiddelde van 12 maandscores)

Het aantal *geregistreeerde* verlofmarges (alle verlofmarges met de status 'gemachtigd' die in de weergegeven periode nog niet zijn beëindigd) in 2011 is ten opzichte van 2010 met 84 verlofmachtigingen toegenomen. Opvallend is de toename van het aantal onbegeleide verloven van 254 over 2010 tot 302 over 2011.

Grafiek 3.8 Gestarte verlofmarges 2007-2011**Tabel 3.5 Gemiddeld aantal geregistreerde, gestarte en ingetrokken verlofmarges 2007-2011 (gemiddelde van 12 maandscores)**

	2007	2008	2009	2010	2011
Geregistreerde verlofmarges	741	843	967	1.101	1.185
w.v. begeleid verlof	319	364	423	449	484
w.v. onbegeleid verlof	154	173	190	254	302
w.v. transmuraal verlof	268	306	354	398	399
Gestarte verlofmarges	463	523	657	680	748
w.v. begeleid verlof	237	239	305	311	327
w.v. onbegeleid verlof	114	145	172	213	227
w.v. transmuraal verlof	112	139	180	156	194
Ingetrokken verlofmarges	29	27	8	13	26

Binnen de gestarte verlofmarges valt met name de stijging van het transmuraal verlof op. Het aantal ingetrokken verlofmarges is in 2011 ten opzichte van 2010 verdubbeld. Het betreft hier met name intrekkingen als gevolg van het overtreden van de voorwaarden.

In onderstaande grafiek wordt in gegaan op de tijdsduur tussen de eerste opname in een FPC en begeleid verlof. Hoewel deze publicatie zich primair richt op de periode 2007-2011 is ten aanzien van deze grafiek toch gekozen voor een langere periode, om hiermee het verloop goed in beeld te kunnen brengen.

Grafiek 3.9 Percentage tbs-gestelden dat binnen twee jaar na opname in een FPC met begeleid verlof gaat, per jaar van opname 2000-2009

Grafiek 3.8 geeft aan, dat er vanaf 2008 sprake is van een kentering ten opzichte van de periode 2003-2007. De jaren 2008 en 2009 geven een stijging weer. Over de jaren 2010 en 2011 kan nog geen percentage worden gegeven in verband met de tijdsperiode van twee jaar na opname.

4 Uitstroom uit de intra- en transmurale bezetting en de tbs

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verblijfsduur in de tbs, het aantal proefverloven, de duur ervan en het aantal gestarte voorwaardelijke beëindigingen (zie begrippenlijst). Ook wordt de jaarlijkse ontwikkeling weergegeven van het aantal personen bij wie de tbs-maatregel is beëindigd.

4.1 Verblijfsduur tbs

Er zijn drie methoden om de verblijfsduur van het intra- en transmurale verblijf te bepalen: de duur op een peilmoment, per uitstroomcohort en per instroomcohort. De laatste methode verdient de voorkeur. Deze methode is niet gevoelig voor capaciteitsuitbreidingen in het recente verleden en geeft de meest betrouwbare indicatie van de tbs-duur weer. Enige nadeel van deze methode is, dat uitspraken over meer recente jaren niet goed mogelijk zijn.

Tabel 4.1 Verblijfsduur intra/transmuraal volgens instroomcohorten

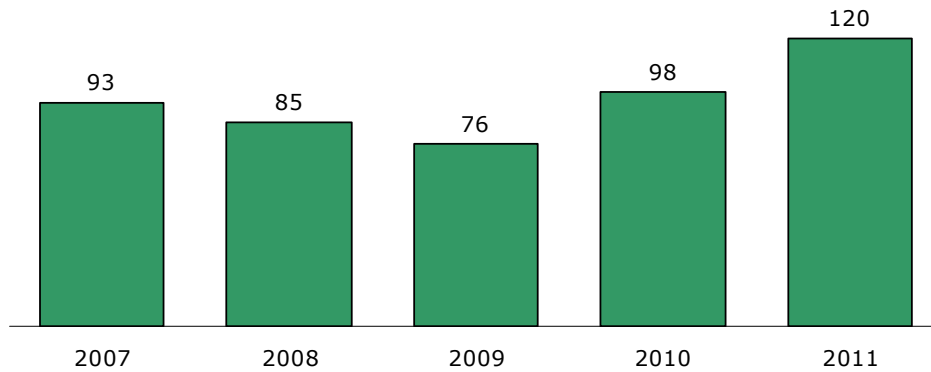
Jaar start populatie	Mediaan in jaren (excl. verblijf passant)
1990	7,3
1995	9,7
1999	10,2
2000	9,4
2001	9,6
2002	-

*De populatie die in 2002 is gestart kent nog geen mediaan: van deze populatie was in 2011 nog geen 50% uitgestroomd.

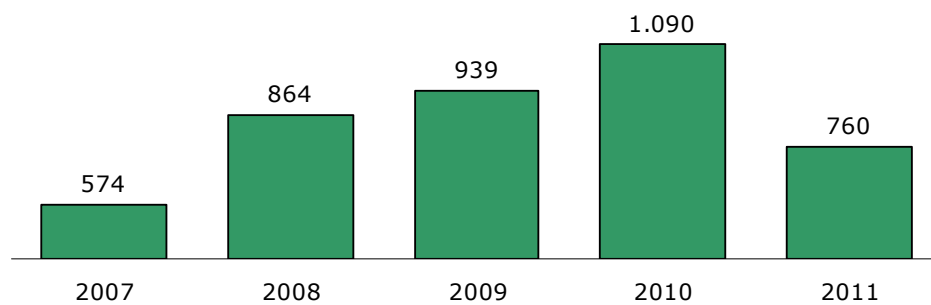
Van de populatie die in 1990 is gestart met de tbs (exclusief verblijf als tbs-passant) bedroeg de mediaan 7,3 jaar. Van de populatie die in 1999 is gestart, bedroeg de mediaan 10,2 jaar. De mediaan van de jaren 2000 en 2001 geeft voor het eerst sinds jaren een (lichte) daling weer.

4.2 Proefverlof

Op de volgende pagina wordt ingegaan op de extramuraal component: het proefverlof. De behandeling in het kader van de tbs is erop gericht om een terugkeer in de samenleving mogelijk te maken, zonder dat dit gepaard gaat met een onaanvaardbaar risico van ernstige delicten. Het verlenen van de eerder genoemde vorm van verlof (begeleid, onbegeleid, transmuraal) en uiteindelijk het proefverlof vormt een belangrijk element in de behandeling en geleidelijke terugkeer in de samenleving. In grafiek 4.1 wordt het aantal personen op proefverlof aan het eind van het jaar weergegeven.

Grafiek 4.1 Aantal proefverloven 2007-2011, ultimo jaar

Ten opzichte van ultimo 2010 is het aantal proefverloven met 22 personen toegenomen en laat hiermee een groei zien. Ten aanzien van de ontwikkeling van het aantal proefverloven moet niet over het hoofd worden gezien dat ook een voorwaardelijke beëindiging van de maatregel door de rechter tot de mogelijkheden is gaan behoren, al dan niet volgend op een proefverlof.

Grafiek 4.2 Gemiddelde duur in dagen van beëindigde proefverloven 2007-2011

De gemiddelde duur van het beëindigde proefverlof in 2011 (vanaf 1^e dag proefverlof tot de laatste dag) bedroeg ruim twee jaar en is hiermee aanzienlijk afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

Tabel 4.2 Proefverloven 2007-2011

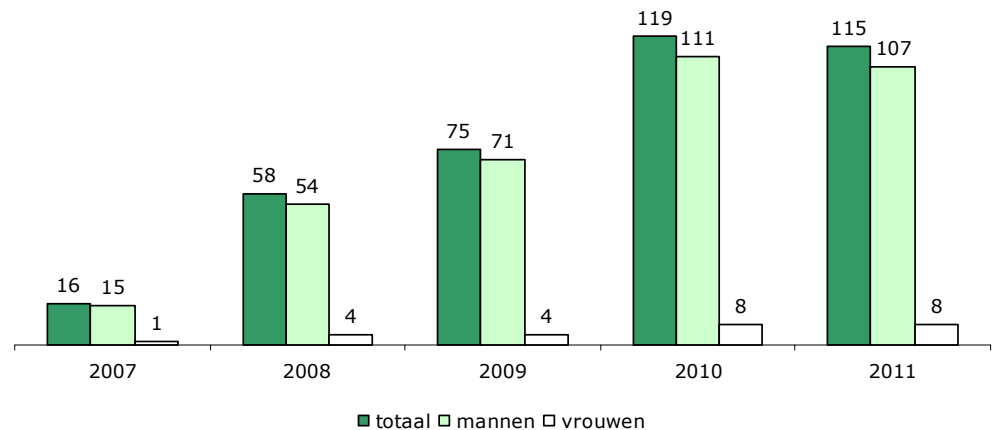
	2007	2008	2009	2010	2011
Aantal proefverloven ultimo jaar	93	85	76	98	120
Gem. aantal proefverloven	98	86	80	83	104
Gem. duur proefverlof (dgn)	574	864	939	1.090	760

4.3 Voorwaardelijke beëindiging

Voorwaardelijke beëindiging is -naast proefverlof- bedoeld om een meer geleidelijke overgang naar een einde van de tbs mogelijk te maken. De wetswijziging (Staatsblad 2007 nr. 523, inwerkingtreding op 1 januari 2008) heeft de termijn van de voorwaardelijke beëindiging verlengd naar maximaal negen jaar. Om tbs met bevel tot verpleging voorwaardelijk te kunnen beëindigen, is een rapport van de reclassering, waarin de te stellen voorwaarden worden geformuleerd, noodzakelijk. De OvJ heeft toezicht op de naleving van de gestelde voorwaarden.

Ook kan de OvJ voorwaarden wijzigen, aanvullen of opheffen. De reclassering is belast met het toezicht op de naleving van de voorwaarden. Zij heeft de taak om problemen bij de naleving van de voorwaarden te signaleren. De OvJ kan vervolgens alsnog een vordering tot verpleging indienen. Een rapport van de reclassering waarin beschreven staat welke voorwaarde(n) is/zijn overtreden is hierbij noodzakelijk.

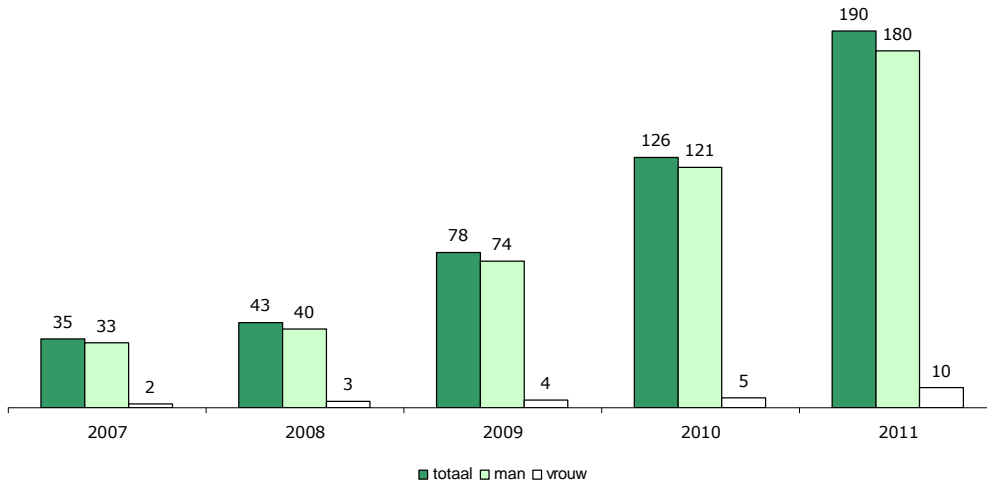
Grafiek 4.3 Aantal voorwaardelijke beëindigingen van de verpleging 2007-2011

Het aantal (gestarte) voorwaardelijke beëindigingen is ten opzichte van 2010 redelijk stabiel gebleven. Ten opzichte van de periode 2007-2009 is er sprake van een aanzienlijke toename. De voorwaardelijke beëindiging volgt in circa een derde van de gevallen op een proefverlof.

Uit een nota wijzigingen bij de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden blijkt dat de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie wil vastleggen dat ex-tbs gestelden altijd te maken krijgen met een voorwaardelijke beëindiging van de ter beschikkingstelling. Dit betekent dat de ex-tbs gestelde minimaal één en maximaal negen jaar onder toezicht blijven van de reclassering.

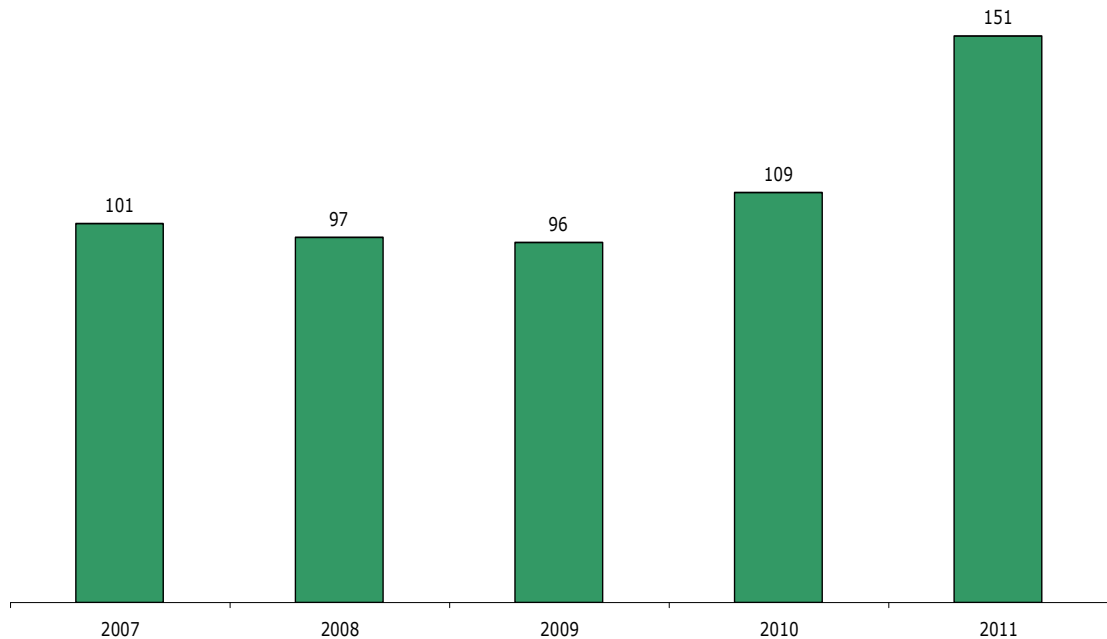
Grafiek 4.4 Aantal voorwaardelijke beëindigingen van de verpleging 2007-2011, ultimo september

Het aantal voorwaardelijke beëindigingen op een peilmoment is de afgelopen jaren sterk gestegen. Hoewel de mediaan circa één jaar bedraagt ligt het gemiddelde hoger. Een deel van de personen met een voorwaardelijke beëindiging zit aanzienlijk langer en trekt het gemiddelde omhoog.

4.4 Aantal beëindigingen TBS met bevel tot verpleging

Grafiek 4.5 Aantal beëindigingen tbs met bevel tot verpleging 2007-2011

Het aantal beëindigingen tbs met bevel tot verpleging is toegenomen van 96 over 2009 tot 151 in 2011. Het aantal daadwerkelijke beëindigingen overtreft hiermee wederom in de verslagperiode het aantal tbs-opleggingen. Met andere woorden er vinden meer beëindigingen plaats dan opleggingen, waardoor (op termijn) de tbs-populatie zal afnemen.

Tabel 4.3 Reden beëindiging tbs 2007-2011, absolute aantallen

	2007	2008	2009	2010	2011
Aflopen termijn (gemaximeerde tbs)	11	8	4	3	11
Conforme beëindiging OvJ/rechter	16	15	20	24	40
Contraire beëindiging rechter	36	24	30	32	32
Einde tbs i.v.m. nieuw vonnis	1	5	0	0	1
Overleden	14	15	13	16	16
OvJ dient geen vordering in	22	21	21	17	31
OvJ trekt vordering in	1	4	5	9	6
Beëindiging wegens Bopz-titel	0	0	0	2	12
Overige redenen	0	5	3	6	2
Totaal	101	97	96	109	151

Het aantal contraire beëindigingen varieert in de verslagperiode tussen de 24 en 36. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat een werkelijk einde tbs ook einde proefverlof of een voorwaardelijke beëindiging betreft. Het is dus geenszins zo dat de gesignaleerde contraire beëindigingen allemaal betrekking hebben op personen in de intra/transmurale bezetting.

Tabel 4.4 Reden beëindiging tbs 2007-2011, in procenten

	2007	2008	2009	2010	2011
Aflopen termijn (gemaximeerde tbs)	11%	8%	4%	3%	7%
Conforme beëindiging OvJ/rechter	16%	15%	21%	22%	26%
Contraire beëindiging rechter	36%	26%	31%	29%	21%
Einde tbs i.v.m. nieuw vonnis	1%	5%	0%	0%	1%
Overleden	14%	15%	14%	15%	11%
OvJ dient geen vordering in	22%	22%	22%	16%	21%
OvJ trekt vordering in	1%	4%	5%	8%	4%
Beëindiging wegens Bopz-titel				2%	8%
Overige redenen	0%	5%	3%	5%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Procentueel is het aantal contraire beëindigingen afgenomen van 29% over 2010 tot 21% over 2011.

5 Inkoopplaatsen forensische zorg

DForZo is verantwoordelijk voor alle forensische zorg in een strafrechtelijk kader, en daarmee ook voor de inkoop van de zorg bij zorgaanbieders.

In het kader van Modernisering van het Gevangeniswezen (MGW) is er veel veranderd ten aanzien van de forensische zorg aan gedetineerden. Het betreft dat deel van de gevangenispopulatie dat extra zorg of behandeling nodig heeft. In 2009 heeft de transitie naar vijf aparte Penitentiaire Psychiatrische Centra (PPC's) plaatsgevonden. DForZo heeft bij het gevangeniswezen plaatsen ingekocht ten behoeve van forensische zorg (PPC en inkoop extra capaciteit in de GGz). Naast de klinische plaatsen in de PPC's blijft het mogelijk dat zorgaanbieders in reguliere penitentiaire inrichtingen ambulante forensische zorg bieden.

Onderstaand wordt ingegaan op het aantal ingekochte plaatsen en de daarop volgende realisatie over de periode 2009-2011.

5.1 Ingekochte en gerealiseerde plaatsen zorgaanbieders

Tabel 5.1 Ingekochte plaatsen zorgaanbieders en realisatie 2009-2011

Differentiatie	2009		2010		2011	
	Ingekocht	Realisatie (voorl.)	Ingekocht	Realisatie (voorl.)	Ingekocht	Realisatie (voorl.)
FPA	251	262	249	249	279	279
FPK	173	173	194	194	205	205
Versl.zorg	186	186	195	195	174	174
RIBW	188	175	252	252	282	282
Reg.GGz	69	70	84	84	81	81
SGLVG	69	61	105	112	166	142
KIB	2	1	1	1	2	1
FVK/FVA	12	0	0	0	6	6
FZG FPA	79	85	152	111	155	106
FZG RIBW	40	40	40	19	28	21
VZ	0	0	4	2	2	2
aanbesteding						
Totaal	1.069	1.053	1.276	1.219	1.380	1.299

FPA= Forensisch Psychiatrische Afdeling, FPK= Forensisch Psychiatrische Kliniek, RIBW= Regionale Instelling voor Beschermd Wonen, SGLVG= Sterk Gedragsgestoord Licht Verstandelijk Gehandicapt, KIB= Klinisch Intensieve Behandelingen, FVK= Forensische Verslavingskliniek, FVA= Forensische Verslavingsafdeling, FZG FPA= Forensische Zorg Gedetineerden in een Forensisch Psychiatrische Afdeling FZG RIBW= Forensische Zorg Gedetineerden in een Regionale Instelling voor Beschermd Wonen, VZ aanbesteding= VerslavingsZorg aanbesteding.

Het aantal ingekochte plaatsen met de zorgaanbieders is gestegen van 1.069 over 2009 tot 1.380 over 2011. De FPA/FPK, verslavingszorg en de RIBW tezamen beslaan in 2010 circa 70% van de contracten. Opvallend is de sterke groei van de SGLVG. Bedroeg in 2009 het aantal ingekochte plaatsen nog 69 plaatsen, in 2011 is dit aantal gestegen tot 166.

Tabel 5.2 Ingekocht bij zorgaanbieders en realisatie 2009-2011, in miljoenen

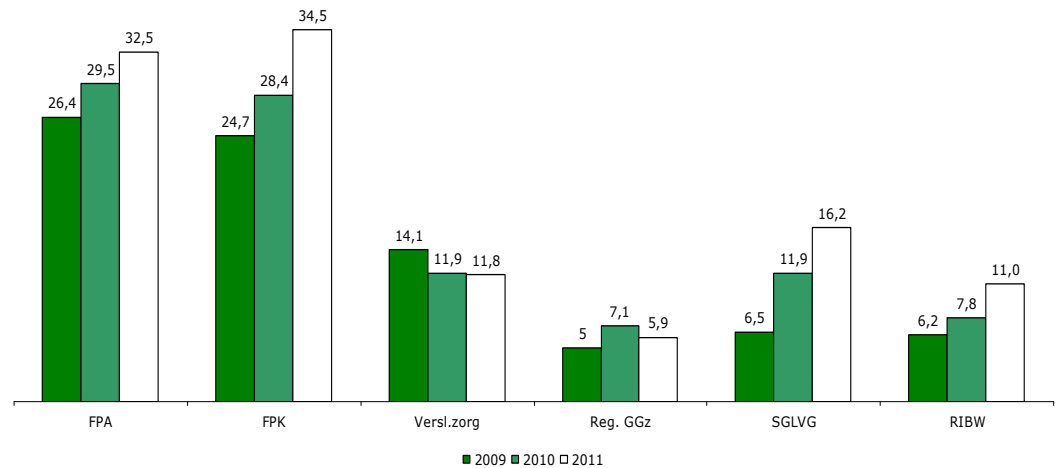
	2009		2010		2011	
	Afspraak	Realisatie (voorl.)	Afspraak	Realisatie (voorl.)	Afspraak	Realisatie (voorl.)
Intramuraal	85,7	82,9	97,6	96,7	117,0	112,8
Ambulant	36,1	35,6	39,8	37,1	45,3	40,9
Totaal	121,8	118,5	137,4	133,8	162,3	152,9

Naast de groei van het aantal zorgaanbieders is ook de omvang van de contracten gestegen van € 121,8 miljoen in 2009 tot € 162,3 miljoen in 2011. De (voorlopige) realisatie laat over 2011 nog een redelijk verschil zien tussen hetgeen is afgesproken en gerealiseerd.

Tabel 5.3 Zorgaanbieders en realisatie 2009-2011 intramuraal, in miljoenen

	2009		2010		2011	
	Contract	Realisatie (voorl.)	Contract	Realisatie (voorl.)	Contract	Realisatie (voorl.)
FPA	26,8	26,4	28,1	29,5	31,7	32,5
FPK	25,8	24,7	29,0	28,4	35,9	34,5
Versl.zorg	13,9	14,1	13,4	11,9	13,0	11,8
Reg. GGz	5,3	5,0	7,0	7,1	6,2	5,9
SGLVG	5,4	6,5	11,4	11,9	18,4	16,2
RIBW	7,0	6,2	8,6	7,8	10,8	11,0
KIB	0,1	0	0,1	0,2	0,5	0,4
FVA	1,4	0	0	0	0,2	0,2
Totaal	85,7	82,9	97,6	96,8	116,7	112,5

Het aandeel van de FPA, de FPK en verslavingszorg samen neemt over 2009 circa 78% van het totaal aantal contracten in beslag. Over 2011 is dit aandeel gedaald tot circa 68%.

Grafiek 5.1 Realisatie zorgaanbieders 2009-2011, excl. KIB en FVA, in miljoenen

Voorgaande grafiek maakt inzichtelijk dat de SGLVG sterk is toegenomen. Werd over 2009 nog € 6,5 miljoen afgerekend, over 2010 bleek dit al te zijn opgelopen tot € 16,2 miljoen. De verslavingszorg kende over 2010 echter een lichte afname van € 14,1 miljoen in 2009 naar € 11,8 miljoen in 2011.

Tabel 5.4 Contracten zorgaanbieders en realisatie 2009-2011 ambulante, in miljoenen

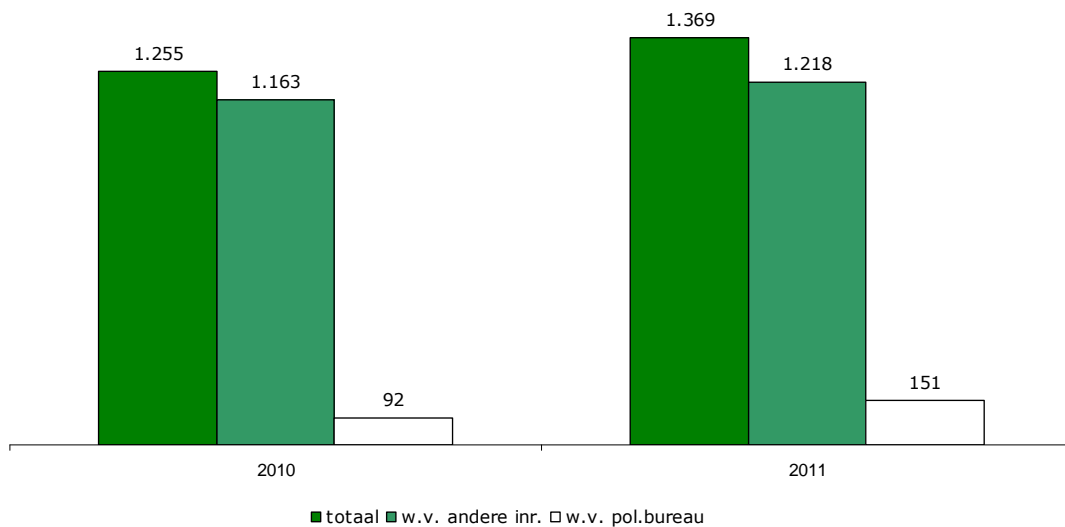
	2009		2010		2011	
	Contract	Realisatie (voorl.)	Contract	Realisatie (voorl.)	Contract	Realisatie (voorl.)
For. GGz	20,4	20,8	22,8	23,0	26,1	23,8
Versl.zorg	5,7	5,2	5,4	4,7	5,8	4,7
Begeleiding	6,7	6,6	8,1	6,6	10,3	8,7
Reg.GGz	2,5	2,2	2,4	1,7	2,2	2,0
Behand.SGLVG	0,8	0,8	1,1	1,1	1,0	0,8
Totaal	36,1	35,6	39,8	37,1	45,4	40,0

De afgesloten contracten met zorgaanbieders zijn gestegen van € 36,1 miljoen in 2008 tot ruim € 45,4 miljoen over 2011. Binnen deze contracten beslaat de forensische GGz meer dan 50%.

Onderstaand wordt ingegaan op de PPC's op basis van de ultimo stand september. Hiermee sluiten we aan bij de methodiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS); zij gebruikt september ook als vast peilmoment.

5.2 Instroom PPC

Grafiek 5.3. Instroom PPC in 2010-2011, in absolute aantallen

5.3 Persoonskenmerken bezetting PPC

Tabel 5.5 Bezetting PPC naar geslacht, 2010-2011, absoluut en procentueel ultimo september

	2010	%	2011	%
Mannen	516	96,2%	550	93,9%
Vrouwen	20	3,8%	36	6,1%
Totaal	550	100%	595	100%

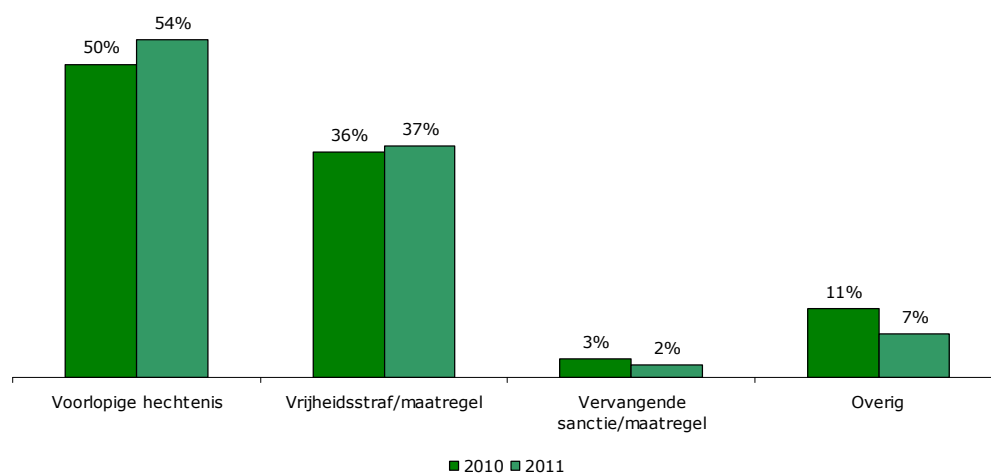
Het aandeel vrouwen is gestegen van 3,8% tot 6,1%: het percentage dat gangbaar is in het gevangeniswezen. Dit heeft vooral te maken met het achterblijven van PPC-plaatsen voor vrouwen in 2010.

Tabel 5.6 Bezetting PPC naar verblijfstitel 2010-2011, absolute aantallen ultimo september*

Verblijfstitel	2010	2011
Voorlopige hechtenis	277	323
w.v. Voorl. hecht. (niet in hoger beroep)	201	240
w.v. Voorl. hecht. (in hoger beroep)	76	83
Vrijheidsstraf/maatregel	198	219
w.v. Gevangenisstraf	152	157
w.v. ISD	44	60
w.v. Hechtenisstraf	2	2
Vervangende sanctie/maatregel	16	11
w.v. Vervangende hecht. taakstr.	4	2
w.v. Hechtenis geldboete	4	2
w.v. Gijzeling wet Mulder	1	1
w.v. Vervangende hecht. Terwee	5	5
w.v. Lijfswang ontneming (plukze)	2	1
Overig	59	42
w.v. TBS-passant	23	15
w.v. Straf. Maatregel pl. psych. Zkh	18	12
w.v. Vreemdelingenbewaring	14	9
w.v. Overig	2	5
w.v. Onbekend	2	1
Totaal	550	595

* Betreft intramurale bezetting

Circa de helft van de populatie bestaat uit voorlopig gehechten en bijna 40% uit personen met een gevangenisstraf of maatregel.

Grafiek 5.2 Bezetting PPC naar verblijfstitel 2010-2011, in procenten ultimo september

Tabel 5.7 Bezetting PPC naar leeftijdsklasse incl. gemiddelde en mediaan 2010-2011, procentueel ultimo september

	2010	2011
18 en 19 jaar	0,7%	3,0%
20 t/m 24 jaar	12,5%	12,1%
25 t/m 29 jaar	19,0%	17,9%
30 t/m 34 jaar	16,6%	16,0%
35 t/m 39 jaar	14,0%	14,5%
40 t/m 44 jaar	15,1%	13,6%
45 t/m 49 jaar	9,6%	10,3%
50 t/m 59 jaar	8,9%	9,6%
60 jaar en ouder	3,6%	3,0%
Totaal	100%	100%
Gemiddeld in jaren	36	36
Mediaan in jaren	35	35

Procentueel is het aandeel van de klasse 18 en 19 jaar iets toegenomen, terwijl het aandeel van de klasse 40 t/m 44 jaar juist iets is afgenomen.

Tabel 5.8 Bezetting PPC naar geboorteland, 2010-2011, in procenten ultimo september 2011

Land	2010	2011
Nederland	59,4%	62,3%
Ov. Nrd, West, Zuid Europa	2,0%	2,7%
Oost Europa/Rusland	4,7%	6,6%
Marokko	6,0%	5,2%
Overig Afrika	8,4%	6,1%
Ned. Antillen	3,6%	3,4%
Ov. Midden Amerika & Cariben	1,3%	0,5%
Suriname	4,4%	5,4%
Ov. Zuid Amerika	0,7%	0,7%
Turkije	1,8%	2,0%
Midden-Oosten	3,1%	1,8%
Indonesië, Ned. Ind.	1,1%	0,5%
Ov. Azië	2,4%	1,5%
Overig/onbekend	1,1%	1,3%
Totaal	100%	100%

Circa 60% heeft Nederland als geboorteland. Het aandeel Oost Europa/Rusland neemt iets toe.

Bijlage 1 Begrippenlijst

Adviescollege Verloftoetsing TBS

Het adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT) is een onafhankelijk college dat alle verlofaanvragen van tbs-gestelden inhoudelijk toetst en vervolgens van een advies aan de MvV&J voorziet.

Beëindiging tbs-maatregel

De datum waarop de tbs-maatregel stopt omdat er geen verlenging van de tbs heeft plaatsgevonden, of omdat de rechter de vordering tot verlenging afwijst, of omdat de maatregel van rechtswege vervalst.

Bezetting

Het aantal justitiabelen i.c. tbs-gestelden dat in een FPC verblijft, dan wel tijdelijk buiten een FPC verblijft en voor wie binnen de daarvoor geldende tijdslimieten een plaats gereserveerd blijft in het kader van tijdelijk verblijf elders (TVE).

Capaciteitsuitbreiding

Vermeerdering van het aantal plaatsen waar justitiabelen verblijven.

Contraire beëindiging

Een niet-verlenging door de rechter tegen het *schriftelijke* advies in van het hoofd van de FPC.

Ernstige recidive

Nieuwe (geldige) justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van vier jaar of meer (delicten met een lagere strafdreiging waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie).

Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC)

Een beveiligd psychiatrisch ziekenhuis waar tbs-gestelden, of anderszins verpleegden en vrijwillig verpleegden, worden behandeld. Vroeger werd dit 'tbs-kliniek' genoemd.

Gemaximeerde tbs

Tbs met bevel tot verpleging waarbij slechts één keer een verlenging kan plaatsvinden. Een gemaximeerde tbs kan dan daardoor maximaal vier jaar duren. Een gemaximeerde tbs kan alleen worden opgelegd als het indexdelict niet gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van één of meerdere personen.

Gerealiseerde capaciteit

Het aantal feitelijk aanwezige plaatsen dat bestemd is voor detentie, opvang en/of behandeling van justitiabelen inclusief niet bruikbare capaciteit.

Gevangenisstraf

Vrijheidsstraf die de rechter als hoofdstraf kan opleggen bij misdrijven, waarbij de maximale duur van de straf afhankelijk is van de aard van het misdrijf.

Hechtenis

Vrijheidsstraf die de rechter als hoofdstraf kan opleggen bij bepaalde overtredingen. De maximale duur die de rechter kan opleggen is afhankelijk van de aard van de overtreding. Deze meestal korte straf wordt ook wel *principale* hechtenis genoemd. De term hechtenis wordt ook gebruikt bij insluiting van iemand die wordt verdacht van een ernstig delict (*voorlopige* hechtenis) een derde variant is de *vervangende* hechtenis die volgt wanneer een taakstraf niet lukt of een door de rechter opgelegde, strafrechtelijke boete niet is betaald. Bij niet betaalde boetes spreekt men ook wel van *subsidaire* hechtenis.

Inkoopplaatsen/niet-justitiële capaciteit

Een plaats binnen een FPC (inrichting) anders dan een justitiële inrichting. Deze plaats wordt op contractbasis ingekocht.

Intramurale/transmurale capaciteit

Capaciteit binnen de muren van de inrichting/capaciteit buiten de beveiligde zone van de inrichting, gericht op het verblijf van de tbs-gestelde.

Toelichting: de tbs-gestelde woont op een transmurale plaats min of meer zelfstandig, bijv. in een open dependance op het terrein van de inrichting. De verantwoordelijkheid ligt bij de FPC.

Intramurale/transmurale verblijfsduur

De som van alle intramurale en transmurale behandelduren minus de periode van proefverlof, voorwaardelijke beëindiging, verblijf in het huis van bewaring en ongeoorloofde afwezigheid.

ISD

Door de MvV&J aangewezen penitentiaire inrichting, bestemd voor de behandeling van stelselmatige daders met als doel de maatschappij te beveiligen en de recidive te beëindigen.

Justitiële capaciteit

Capaciteit, vallend onder een justitiële inrichting die direct onder bestuurlijke verantwoordelijkheid valt van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, of een particuliere inrichting waarvoor het Ministerie van Veiligheid en Justitie niet direct bestuurlijk verantwoordelijk is, maar die wel in stand wordt gehouden door subsidie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Longstay capaciteit

Capaciteit binnen een FPC waar tbs-gestelden verblijven die ondanks langdurige behandeling, nog steeds delictgevaarlijk zijn. Op de longstay-afdeling ligt de nadruk op zorg. De 'zuivere longstay' is de populatie die hoge beveiliging nodig heeft in combinatie met een lage zorgbehoefte.

Lopende tbs

TBS-gestelden waarvan de tbs-maatregel nog niet is afgesloten.

Mediaan

Middelste waarneming (score) van alle naar grootte gesorteerde waarnemingen. M.a.w. het punt waaronder en waarboven 50% van alle waarnemingen vallen.

Na-ijleffect tbs opleggingen met bevel tot verpleging

Er zijn twee mogelijkheden die kunnen leiden tot een na-ijleffect:

A.

Het met vertraging ontvangen van tbs-opleggingen met bevel tot verpleging vanuit de rechterlijke macht bij DForZo. Dit kan soms oplopen tot meer dan een half jaar. Pas nadat een onherroepelijk geworden vonnis bij DForZo is aangeboden wordt (persoonsgebonden) informatie in het automatiseringssysteem MITS opgenomen.

B.

Een omzetting van tbs met voorwaarden naar een tbs met bevel tot verpleging leidt ook tot een na-ijleffect. Het jaar waarin de tbs met voorwaarden is opgelegd, is leidend. Een tbs met voorwaarden uit 2006 kan –bij mislukken- bijvoorbeeld drukken op het jaar 2009.

Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie

Het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie (NIFP) is het kenniscentrum voor forensische psychiatrie en psychologie. Het NIFP is ontstaan uit een samenvoeging van de Forensisch Psychiatrische Dienst (FPD) en het Pieter Baan Centrum (PBC). De belangrijkste werkzaamheden zijn advisering, bemiddeling, toetsing, observatie en opleiding.

Ongeoorloofde afwezigheid

Het aantal justitiabelen dat vanaf het inrichtingsterrein buiten de externe beveiligingsring (ringmuur en/of (penitentiair) hekwerk) of vanuit een (zeer) beperkt beveiligde FPC zich heeft onttrokken aan *toezicht* of zich tijdens toegestaan verblijf buiten de FPC (bijv. tijdelijk verblijf elders of verlofsituatie of anderszins) heeft onttrokken.

Onherroepelijk rechterlijke uitspraak

Een vonnis of arrest waartegen geen rechtsmiddel meer openstaat.

Ontvluchtingen

Het aantal justitiabelen dat vanuit het beveiligde inrichtingsgebouw of vanaf het beveiligde FPC-terrein -te weten het terrein binnen de ringmuur en/of het (penitentiaire) hekwerk- is ontvlucht.

Opleggingen tbs met bevel tot verpleging

Een strafrechtelijke maatregel die verpleging van overheidswege omvat, die door de rechter is opgelegd voor een ernstig delict dat de veroordeelde niet of slechts ten dele kan worden toegerekend in verband met een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn of haar geestelijke vermogens. De uitvoering vindt plaats in een FPC.

Opleggingen tbs met voorwaarden

Een strafrechtelijke maatregel die door de rechter is opgelegd voor een ernstig delict dat de veroordeelde niet of slechts ten dele kan worden toegerekend in verband met een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn of haar geestelijke vermogens. Een tbs met voorwaarden houdt in, dat de veroordeelde, eventueel na het uitzitten van zijn gevangenisstraf, onder voorwaarde terugkeert in de maatschappij. Zo'n voorwaarde kan onder meer zijn dat hij (of zij) zich laat behandelen in een algemeen psychiatrisch ziekenhuis of bij een instelling voor poliklinische of deeltijdbehandeling.

Particuliere justitiële inrichting

Een particuliere inrichting waarvoor het Ministerie van Veiligheid en Justitie niet direct bestuurlijk verantwoordelijk is, maar die wel in stand gehouden wordt door subsidie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (de primaire verantwoordelijkheid voor de gang van zaken bij een particuliere inrichting ligt bij het bestuur, echter het Ministerie van Veiligheid en Justitie blijft verantwoordelijk voor de justitiabele). De interne rechtspositie van de tbs-gestelde wordt bepaald door de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden (Bvt).

PBC-onderzoek

Het Pieter Baan Centrum (onderdeel van het NIFP) brengt adviezen pro justitia uit. Gedragsdeskundigen van het PBC onderzoeken verdachten van ernstige delicten en adviseren vervolgens aan de rechter of het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Toelichting:

De gedragsdeskundigen van het PBC bepalen eerst de toerekeningsvatbaarheid van de verdachte. Vervolgens onderzoeken ze of er, gezien een mogelijke (gedrags)stoornis, in hun ogen kans is op herhaling. Voorts kunnen ze een advies geven over behandeling.

Penitentiaire inrichting

Een rijksinrichting ten behoeve van de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel. Onderscheiden worden een huis van bewaring en een gevangenis.

Penitentiaire psychiatrisch centrum (PPC)

Penitentiaire inrichting voor gedetineerden met een psychiatrische of psychische aandoening, persoonlijkheidsstoornis, verslavingsproblematiek of een verstandelijke beperking (of een combinatie hiervan).

De behandeling in een PPC richt zich op stabilisatie en vervolgbehandeling. Het doel is het verbeteren van de psychische toestand en het algeheel functioneren van de betrokkene en daarmee het leveren van een bijdrage aan een veiligere samenleving.

Proefverlof

De situatie waarin de justitiabele (tbs-gestelde) met toestemming buiten (extramuraal) de FPC woont. Dit gebeurt als de delictgevaarlijkheid van de tbs-gestelde zodanig is afgenomen dat het verantwoord wordt geacht dat hij (of zij) buiten de FPC verblijft. Hij (of zij) moet zich houden aan de voorwaarden uit het proefverlofplan. De reclassering begeleidt het proefverlof, maar de betrokkene valt onder verantwoordelijkheid van het FPC.

Pro Justitia rapportage

Het gedragskundig onderzoek van een verdachte ten behoeve van een strafzaak (zie PBC-onderzoek)

Rijksinrichting

Een justitiële inrichting die direct onder bestuurlijke verantwoordelijkheid valt van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

TBS-gestelde

Een persoon die door de rechter is veroordeeld tot tbs met bevel tot verpleging of tot tbs met voorwaarden.

TBS-passant

Justitiabele van wie de tbs is aangevangen en die in een penitentiaire inrichting wacht op opname in een FPC.

Verlofmarge

De grenzen die door de Verlofunit tbs (namens de MvV&J) zijn gesteld aan de toegestane bewegingsvrijheid van de tbs-gestelde. Het FPC richt het verlof binnen deze grenzen in. Er zijn verschillende vormen van verlof: (beveiligd) begeleid, onbegeleid, transmuraal verlof en proefverlof.

v.i.-regeling (voorwaardelijke invrijheidsstelling)

Bij de voorwaardelijke invrijheidsstelling kunnen personen met een vrijheidsstraf tussen één-twee jaar onder voorwaarden vrij komen nadat zij tenminste één jaar en een derde van de nog resterende straf hebben ondergaan. Personen met een vrijheidsstraf langer dan twee jaar kunnen onder voorwaarden vrij komen als twee derde van de straf is ondergaan.

Voorwaardelijke beëindiging van de verpleging

De beëindiging van de verpleging (maar niet van de tbs), op voorwaarde dat de regels die de Minister koppelt aan de beëindiging, worden nageleefd. De Reclassering biedt hulp en steun t.a.v. de naleving van de voorwaarden.

Vreemdelingenbewaring

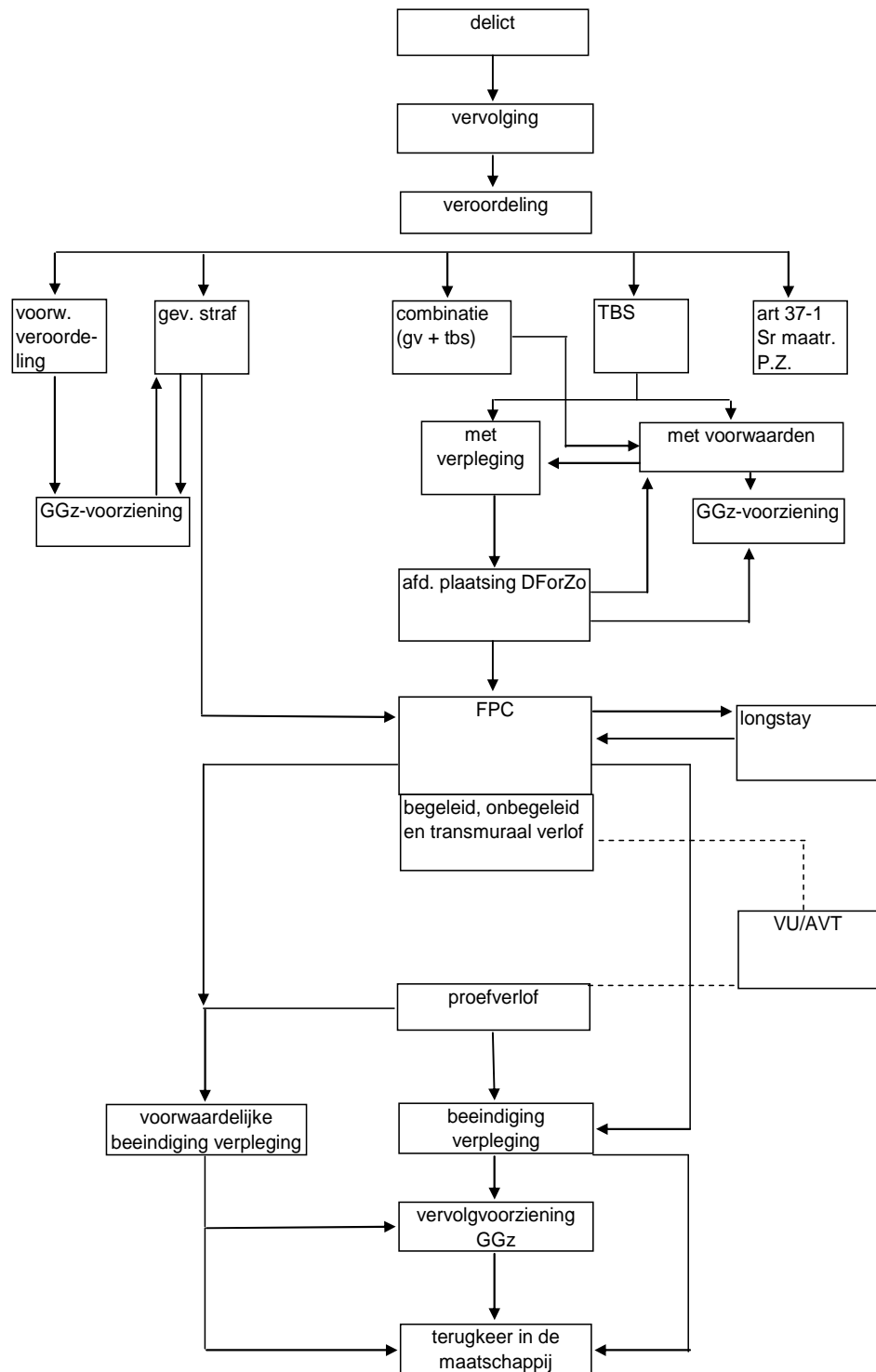
Maatregel om vreemdelingen die: a. de toegang tot Nederland aan de grens is geweigerd, of b. niet langer in Nederland mag blijven, vast te houden in een penitentiaire inrichting tot het moment dat uitzetting mogelijk is.

Wet Terwee

Wet die bedoeld is om de positie en bejegening van het slachtoffer in het strafproces te verbeteren en de mogelijkheden van het verhalen van schade op de dader te vergroten. Als een dader niet voldoet aan zijn betalingsverplichting, is het mogelijk om hem in hechtenis te nemen.

Bijlage 2 Stroomschema forensisch psychiatrisch circuit

Korte toelichting schema

Onderstaand wordt beperkt ingegaan op diverse elementen uit het schema.

Delict

De delicten (gedrag dat in de wet strafbaar is gesteld) bestaan niet alleen uit ernstige misdrijven, maar kunnen bijvoorbeeld ook overtredingen zijn tegen de openbare orde. Al op het politiebureau kan worden gekozen voor de inschakeling van een psychiatrisch deskundige.

De OvJ heeft de bevoegdheid al dan niet onder voorwaarden tot vervolging over te gaan. Hij kan bepalen dat van vervolging wordt afgezien indien de betrokkene professionele hulp ontvangt.

Vervolging

Wanneer in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek wordt besloten een verdachte te vervolgen kan deze worden geplaatst in een huis van bewaring, indien het strafbaar feit zo ernstig is dat voorlopige hechtenis is toegestaan (art. 67 Sr) en er gronden zijn om deze ook toe te passen.

De rechter-commissaris kan, wanneer deze vermoedt dat de verdachte aan een psychische stoornis leidt, een uitgebreid onderzoek gelasten. Er is een keuze tussen een ambulante onderzoek of een klinisch onderzoek. Een klinisch onderzoek via observatie van de verdachte vindt meestal plaats in het Pieter Baan Centrum. Een ambulante onderzoek omvat een psychiatrische en een psychologische rapportage. De rapportage (pro justitia rapportage genoemd) mondt uit in een advies. Hierin wordt antwoord gegeven op de volgende vragen: in hoeverre was de persoon toerekeningsvatbaar ten tijde van het delict en wat is de kans op recidive?

Vonnis

Op basis van de rapportage en evt. andere getuige-deskundigen, beslist de rechter. Grofweg zijn er drie varianten:

- De persoon is volledig ontoerekeningsvatbaar en krijgt een art. 37-1 Sr maatregel of een tbs met bevel tot verpleging opgelegd (al dan niet met ontslag van rechtsvervolging).
- De persoon is gedeeltelijk ontoerekeningsvatbaar en hem wordt tbs met bevel tot verpleging of met voorwaarden opgelegd, al dan niet in combinatie met gevangenisstraf. Hierbij moet worden opgemerkt dat bij een combinatievonnis plaatsing in beginsel geschiedt op de v.i.-datum¹, tenzij er dringende medische redenen aanwezig zijn die plaatsing op een eerder tijdstip noodzakelijk maken (art. 42 PM).
- De persoon is volledig toerekeningsvatbaar en wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf. Het is mogelijk dat bij gedetineerden later blijkt dat er sprake is van dusdanige ernstige psychische stoornissen dat verder verblijf in een penitentiaire inrichting (tijdelijk) onmogelijk is. Zij kunnen dan worden overgeplaatst naar een FPC (art. 13 WvSr, art. 41 PM).

---

¹ Voorheen kon een tbs-gestelde met een combinatievonnis in beginsel op 1/3 van de bruto opgelegde straf worden overgeplaatst.

Afdeling plaatsing

De beslissing over de inrichting waar de tbs-gestelde wordt geplaatst wordt door de afdeling plaatsing namens Minister van Veiligheid en Justitie genomen.

Behandeling in een FPC

Ten behoeve van de verlenging van de tbs stelt de FPC een advies op voor de OvJ die de verlenging vordert (met één of twee jaar).

Voorbereiding uitstroom tbs-gestelden

De resocialisatie vangt vaak aan met vijf maal beveiligd begeleid verlov. Daarna vindt de begeleide fase plaats. Gaat dit goed, dan kan stapsgewijs worden overgegaan tot onbegeleide verloven. De verloven worden zorgvuldig voorbereid, gecontroleerd en geëvalueerd. Voor elke (volgende) uitbreiding van bewegingsvrijheid is een machtiging van de MvV&J vereist. Deze legt elke verlofaanvraag (behalve voor incidentele verloven) voor aan het adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT). Indien het AVT negatief adviseert, volgt de MvV&J dit advies altijd. Indien het AVT positief adviseert, kan de MvV&J daarvan gemotiveerd afwijken.

Wanneer alles naar wens verloopt kan de meest verstrekkende vorm van bewegingsvrijheid worden voorgesteld: het proefverlov. Ook voor deze beslissing heeft de inrichting een machtiging van de MvV&J nodig.

Sinds 1997 bestaat de mogelijkheid van voorwaardelijke beëindiging van verpleging door de rechter. In januari 2008 is de duur verlengd tot maximaal negen jaar (Staatsblad 2007, nr. 523). De reclassering heeft hierbij een begeleidende en toezichhoudende rol. Indien zich tijdens deze fase problemen voordoet, kan de OvJ bij de rechter hervatting van de verpleging vorderen.

Vervolgvoorziening en begeleiding

Na afloop van de tbs kan de noodzaak aanwezig zijn van verdere vervolgbehandeling en begeleiding (klinisch of ambulantly) in vervolgvoorzieningen.

Bijlage 3 Terugval onder ex-terbeschikkinggestelden WODC

Door dr. B.S.J. Wartna

Naast een algemeen rapport werd ook de factsheet Recidive TBS 1974-2008 uitgebracht. Deze factsheet schetst een beeld van de strafrechtelijke recidive van ex-tbs'ers van wie de onvoorwaardelijke tbs-maatregel tussen 1974 en 2008 werd beëindigd. Vanwege de lage aantallen wordt in het tbs-onderzoek gewerkt met uitstroomcohorten van 5 jaar. Het laatste cohort beslaat de periode 2004-2008, het eerste cohort bestaat uit tbs'ers die tussen 1974 en 1978 werden ontslagen.

Naast de gebruikelijke criteria 'algemene', 'ernstige' en 'zeer ernstige' recidive is in de deze factsheet ook de omvang van de 'tbs-waardige' recidive berekend. Onderzocht is in welke mate ex-tbs'ers zich na hun ontslag schuldig hebben gemaakt aan delicten waarvoor – indien er sprake zou zijn van verminderde ontoerekeningsvatbaarheid – opnieuw een tbs-maatregel zou kunnen worden opgelegd. Concreet zijn dit de ernstige geweld- en zedendelicten.

Uit de voorlopige cijfers blijkt dat niet alleen deze, maar ook de andere vormen van recidive in het laatste cohort van uitgestroomde tbs'ers licht is afgenomen ten opzichte van de periode 1999-2003. Na de scherpe daling in de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw en de lichte toename rond de eeuwwisseling, lijkt de strafrechtelijke recidive onder ex-terbeschikkinggestelden de laatste jaren dus weer licht te zijn afgenomen.

De onderzoekers vermoeden dat de dalende recidivecijfers een afspiegeling vormen van een verschuiving in het ontslagbeleid. Men is in de loop der jaren voorzichtiger geworden om 'uitbehandelde' tbs-gestelden in vrijheid te stellen.

Prevalentie van 2-jarige recidive in zeven opeenvolgende uitstroomcohorten van ex-terbeschikkinggestelden; berekend aan de hand van verschillende criteria

